

Universiteit Utrecht

Duurzaamheids- monitor 2019

Compleet overzicht
thema's en cijfers
Volgens richtlijnen global
reporting initiative

PROGRAMMA
DUURZAAMHEID
15 JUNI 2020

Inhoud

Samenvatting	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1 Duurzaamheid in Onderwijs	5
Hoofdstuk 2 Duurzaamheid in Onderzoek	8
Hoofdstuk 3 Living Labs	12
Hoofdstuk 4 Energie	14
Hoofdstuk 5 Afval	17
Hoofdstuk 6 Toekomstbestendige gebouwen	19
Hoofdstuk 7 Gebied	22
Hoofdstuk 8 Mobiliteit	26
Hoofdstuk 9 Catering	29
Hoofdstuk 10 Duurzaam bewustzijn	31
Hoofdstuk 11 Overzicht ontwikkeling indicatoren	33
BIJLAGE I Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse	35
BIJLAGE II GRI Index	38

Samenvatting

De Universiteit Utrecht wil een agent of change zijn in de transitie naar een duurzame samenleving. Sinds 2018 brengt de universiteit een duurzaamheidsmonitor uit die rapporteert over de eigen jaarlijkse duurzaamheidsactiviteiten en voortgang. Het *online magazine* bevat een compact overzicht van behaalde resultaten in 2019. Het voorliggende rapport bevat, samen met de *UU CO₂-footprint* een compleet overzicht van feiten en cijfers. In tien thema's beschrijft de universiteit de huidige stand van zaken:

1. **Onderwijs: 800 studenten spelen game 'Utrecht 2040'.** De universiteit wil dat alle studenten in aanraking komen met duurzaamheid. Utrecht 2040 is een interactieve game waarin studenten duurzaamheidsuitdagingen kunnen uitspelen in Utrecht.
2. **Onderzoek: universiteit tekent San Francisco Declaration on Research Assessment.** De universiteit tekende in 2019 een verklaring om voortaan minder kwantitatief en meer kwalitatief naar onderzoek te kijken. Het hoofdstuk biedt een bloemlezing van duurzaamheidsonderzoek in 2019.
3. **Living Labs: het Future Food Lab als boegbeeld.** Living Labs verbinden wetenschap met de praktijk. In 2019 opende het Future Food Lab in het Educatorium. In 2019 zijn in dit 'lab' diverse door de Green Office geleide onderzoeken uitgevoerd.
4. **Energie: 8% besparing.** De universiteit is op weg om CO₂-neutraal te worden in 2030. Dankzij besparingen zoals energiezuinige verlichting in de parkeergarage Cambridgelaan gebruikte de universiteit 8% minder energie dan in 2018.
5. **Afval: de Universiteit Utrecht wordt afvalvrij in 2030.** In 2019 heeft de universiteit stappen gezet om de hoeveelheid restafval te reduceren. Zo is de UU met afvalverwerker Renewi het *zero waste*-project gestart. In 2019 was er 26kg restafval per persoon, tegenover 32kg in 2018.
6. **Gebouwen: universiteit renoveert iconisch Van Unnikgebouw.** In 2019 legde de universiteit duurzaamheidsprincipes vast voor het vastgoed op de campus. Ook besloot de universiteit om het Van Unnikgebouw niet te slopen, maar duurzaam te renoveren.
7. **Gebied: een groene campus vereist aandacht voor biodiversiteit.** Uit de nieuwste inventarisatie van leefgebieden van dieren- en plantensoorten blijkt een afname van biodiversiteit. Dit wil de universiteit een halt toeroepen met een eigen biodiversiteitsplan.
8. **Mobiliteit: 32 nieuwe laadpunten en nieuwe elektrische auto's.** De universiteit wil de CO₂-uitstoot door woon-werkverkeer en logistiek minimaliseren. Het wagenpark van de universitaire bestuursdienst is met zeven nieuwe elektrische voertuigen nu voor twee derde elektrisch.
9. **Catering: 20% minder vlees voor duurzaam kantine-aanbod.** Bij de universiteit zijn de lunches in vergaderingen standaard vegetarisch. Mede daardoor kocht de universiteit in 2019 4.000kg minder vlees in.
10. **Duurzaam bewustzijn: groeiend bereik Green Office Utrecht.** Niet alleen groeide het online bereik met honderden nieuwe volgers. Ook met events zoals de thrift shop werkte de Green Office aan duurzaam bewustzijn bij studenten en medewerkers.

Overzicht ontwikkeling indicatoren: in 2019 maakten zestien indicatoren een positieve ontwikkeling door. Zes indicatoren bleven gelijk of waren nieuw en vier indicatoren gingen achteruit.

Inleiding

DE DUURZAAMHEIDSAMBITIE VAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT

De Universiteit Utrecht wil een agent of change zijn in de transitie naar een duurzame samenleving. Dit betekent dat de universiteit met de kennis voortkomend uit onderzoek en onderwijs een leidende rol wil spelen. Als publieke instelling met een onderwijs- en onderzoekstaak heeft de universiteit de middelen in huis om deze rol te vervullen.

Vanuit het strategisch thema Pathways to Sustainability zetten studenten en wetenschappers zich in om oplossingen te vinden voor mondiale duurzaamheidsvraagstukken. Ook in de eigen bedrijfsvoering wil de Universiteit Utrecht bijdragen aan een duurzame samenleving. Met een duurzame bedrijfsvoering vermindert de milieu-impact van de organisatie en stimuleert de universiteit studenten, medewerkers, regionale partners en leveranciers om onderdeel te worden van de duurzame transitie.

De doelstellingen van de Universiteit Utrecht op het gebied van duurzaamheid en CO₂-reductie zijn in verschillende beleids- en visiedocumenten vastgelegd

Strategisch Plan 2016-2020

Strategisch Duurzaamheidsplan Directie Vastgoed & Campus en Directie Facilitair Service Centrum

CO₂-strategie 2017-2020

Visie Programma Duurzaamheid 2019-2022

OPBOUW VAN DEZE RAPPORTAGE

Ieder hoofdstuk start met een introductie van het thema, waarin wordt uitgelegd wat het thema inhoudt en wat de Universiteit Utrecht binnen dit thema wil bereiken. Vervolgens zoomen we in op de kritieke prestatie indicatoren (KPI's¹) van dat thema. Na de indicatoren beschrijven we belangrijke mijlpalen die het afgelopen jaar zijn behaald. We sluiten ieder hoofdstuk af met een vooruitblik naar 2020. In de bijlage vindt u de GRI-tabel waarin de verwijzingen naar betreffende onderdelen van de jaarverslaglegging per GRI-criterium zijn opgenomen.

Global Reporting Initiative (GRI)

Global Reporting Initiative (GRI) is een wereldwijd geaccepteerde en veelgebruikte methode voor organisaties om verslag te doen over duurzaamheid. De universiteit past GRI toe om op een betrouwbare, uniforme en professionele wijze verslag te doen van de economische, sociale en ecologische impact die de Universiteit Utrecht maakt. Zie de bijlage voor een uitgebreide toelichting over GRI.

DUURZAAMHEIDSMONITOR 2019

Sinds 2018 brengt de Universiteit Utrecht als toevoeging op het reguliere jaarverslag een duurzaamheidsmonitor uit. Deze vorm van *non-financial reporting* geeft een integraal beeld van de duurzaamheidsactiviteiten van de universiteit en stelt bestuurders en medewerkers in staat om effectiever te sturen op resultaat. Voor externe belanghebbenden laat de duurzaamheidsmonitor zien waar de universiteit nu staat en wat de komende jaren zal veranderen.

Naast de voorliggende duurzaamheidsmonitor publiceert de universiteit ook een CO₂-footprint en een online magazine:

- **Online magazine:** Met een infographic, achtergrondartikelen en de opvallendste resultaten uit de nu voorliggende rapportage, is het magazine een compact overzicht van behaalde resultaten in 2019.
- **CO₂-footprint 2019:** Sinds 2014 stelt de Universiteit Utrecht jaarlijks een CO₂-footprint op. De CO₂-footprint meet hoeveel CO₂ de universiteit jaarlijks uitstoot en of deze hoeveelheid is gestegen of gedaald in vergelijking met eerdere jaren. Een samenvatting van de footprint is terug te vinden in het *online magazine*. Via die pagina is ook het gehele footprint rapport als PDF te downloaden.

1 Wat zijn kritieke prestatie indicatoren?

Kritieke prestatie indicatoren (KPI's) zijn duidelijk omschreven variabelen om te meten of een organisatie haar strategische doelen behaalt. Voor ieder thema in dit rapport zijn KPI's gedefinieerd, die zoveel mogelijk specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden (SMART) zijn. Door jaarlijks scores in te vullen voor alle KPI's, ontstaat een beeld van de trend per thema en de algehele staat van duurzaamheid op de universiteit.

Duurzaamheid in Onderwijs

INTRODUCTIE

‘Iedere student moet in aanraking komen met duurzaamheid, ongeacht de studierichting.’ Deze zin komt uit het Strategisch Plan (2016-2020) van de Universiteit Utrecht. De universiteit wil studenten zo goed mogelijk voorbereiden op de vele uitdagingen en kansen waar het thema duurzaamheid hen voor stelt. Door duurzaamheid te integreren in het onderwijs, worden nieuwe generaties opgeleid tot duurzame denkers. In dit thema is aandacht voor de inhoud van het onderwijs, de bewustwording bij studenten en beschikbare middelen voor afstandsonderwijs. De bedrijfsvoering achter het onderwijs komt in andere hoofdstukken aan bod.

Om studenten in aanraking te laten komen met duurzaamheid voert de universiteit onder andere deze activiteiten uit:

- Een van de vier strategische thema’s van de universiteit is Pathways to Sustainability. Binnen dit thema werken onderzoekers, studenten en externe partners samen aan onderzoek voor een duurzame toekomst en ontwikkelen zij interdisciplinair duurzaamheidsonderwijs.
- Bij het Social Entrepreneurship Initiative (SEI) wordt onderwijs en onderzoek op het gebied van sociaal ondernemerschap gestimuleerd.
- De universiteit biedt onderwijs aan op het gebied van duurzaamheid, zie voor een kleine selectie de lijst onder indicator 1.1.
- In Living Labs onderzoeken studenten als onderdeel van een cursus duurzaamheidsvraagstukken uit de bedrijfsvoering van de universiteit. Zie hoofdstuk 3: Living Labs.

Daarnaast heeft de universiteit in het onderwijs diverse oplossingen om CO₂-impact door reizen te verminderen:

- Met het programma Virtual Exchange neemt de universiteit deel aan een alliantie van verschillende internationale universiteiten die allen een selectie van online cursussen aanbieden.
- De universiteit biedt via het Life Long Learning platform diverse interactieve online-cursussen (SPOC’s: Small Private Online Courses) aan voor een beperkte groep studenten.
- Bij het ‘ter perse gaan’ van dit rapport is de coronacrisis enkele maanden onderweg. Onder invloed daarvan heeft de UU in een ongekende snelheid online onderwijs en samenwerking opgeschaald.

INDICATOREN

Onderstaande indicatoren geven aan hoeveel studenten in 2019 direct in aanraking zijn gekomen met het thema duurzaamheid in de eigen studie. Een aantal bachelors en masters is specifiek gericht op duurzaamheid; de eerste indicator geeft een beeld hoeveel studenten afstuderen op deze beperkte selectie van opleidingen. In het huidige UU-brede vakkenaanbod is duurzaamheid op veel meer manieren verweven, maar dat is niet zichtbaar in deze indicator. De tweede indicator, de game ‘Utrecht 2040’, geeft aan hoeveel studenten in 2019 met het thema duurzaamheid aan de slag zijn gegaan tijdens de introductietijd.

1.	Indicatoren Duurzaamheid in onderwijs voor 2019	2018	2019
1.1	Aantal afgestudeerden in duurzaamheidsopleidingen	377	481
MSc	Sustainable Development	96	95
MSc	Sustainable Business and Innovation	38	61
MSc	Energy Science	31	43
MSc	Bio Inspired Innovation	6	15
MSc	Climate Physics	12	23
MSc	Earth, Life and Climate	30	22
MSc	Environmental Biology	48	55
MSc	Public International Law: Oceans, the Environment and Sustainability	66	67
MSc	Cultural Anthropology: Sustainable Citizenship	50	37
BSc	Global Sustainability Science	0	63
1.2	Aantal spelers game Utrecht 2040		800

Tabel 1. KPI's voor het meten van duurzaamheid in onderwijs.

1.1 Aantal afgestudeerden in duurzaamheidsgerichte opleidingen

In 2019 studeerden 481 studenten af in bachelors en masters specifiek gericht op duurzaamheid. Dat is een stijging van 104 ten opzichte van 2018. Dit komt met name doordat in 2019 de eerste lichting van de bachelor Global Sustainability Science (Faculteit Geo) is afgestudeerd.

Daarnaast hebben 60 studenten het honoursprogramma Young Innovators in 2019 voltooid. Dit programma leidt elk jaar studenten met een passie voor duurzaamheid op tot veranderkrachten. Het programma geeft hen handvaten om zelf aan de slag te gaan met het creëren van een duurzame wereld.

1.2 Aantal spelers 'Utrecht 2040'

'Utrecht 2040' is een interactieve game waarin studenten verschillende duurzaamheidsuitdagingen kunnen uitspelen in de stad Utrecht. Het spel hanteert de Sustainable Development Goals (SDG's) als basis. In 2019 speelden 800 studenten van zes opleidingen binnen de faculteiten Geo- en Geesteswetenschappen het spel.

In 2018 was universitair hoofddocent aan het Copernicus Instituut Karin Rebel gestart met de ontwikkeling van dit spel. Het doel: invulling geven aan de strategische doelstelling om alle studenten in aanraking te laten komen met duurzaamheid.

ACTIVITEITEN 2019

Een greep uit de activiteiten in 2019 gericht op duurzaamheid in onderwijs:

- In 2019 ontving *Bert Weckhuysen*, hoogleraar Katalyse, Energie en Duurzaamheid, een Teaching Fellow-beurs van het Comeniusprogramma. Deze beurs gebruikte hij om samen met collega's *Appy Sluijs* en *Brianne McGonigle* een innovatief interdisciplinair bachelor programma op te zetten: het *Da Vinci-project*. Studenten van verschillende opleidingen werken in dit programma samen aan een duurzaamheidsvraagstuk van een externe partner.

- Sinds eind 2019 is het binnen de universiteit mogelijk om onderwijs te geven en te volgen in een *virtual classroom*. De classroom is de eerste in zijn soort aan een Nederlandse universiteit en wordt gebruikt voor synchroon (gelijktijdig) online onderwijs en voor samenwerking op afstand.
- Docenten van het strategisch thema Pathways for Sustainability hebben in samenwerking met Lund University en Durham University een openbare online cursus ontwikkeld (MOOC: Massive Online Open Course), beschikbaar via platform Coursera. De cursus '*Urban Nature, Connecting Cities, Nature and Innovations*' geeft aandacht aan natuurgerichte oplossingen voor steden in Europa en wereldwijd.
- Het universiteitsbestuur investeert 2,7 miljoen euro extra in audiovisuele middelen die onder meer gebruikt kunnen worden voor kwalitatief hoogstaande conference calls en het faciliteren van onderwijsinnovatie, zoals onderwijs op afstand.

VOORUITBLIK 2020

- Met een bijdrage uit het Utrechts Stimuleringsfonds Onderwijs (USO) zal een team onder leiding van Karin Rebel de game 'Utrecht 2040' verder ontwikkelen. De USO bijdrage is bedoeld om de game universiteitsbreed in te zetten voor eerstejaarsstudenten en een vervolg te bouwen voor tweede- en derdejaarsstudenten.

- De universiteit werkt in 2020 aan een thematische indeling van het vakkenaanbod. Zo kunnen studenten straks op basis van de SDG's zoeken naar onderwijs dat past bij de eigen duurzaamheidsinteresse.
- In de cursus Inter-University Sustainability Challenge krijgen studenten van de universiteiten van Wageningen, Eindhoven en Utrecht virtueel onderwijs over de SDG's. Studenten zullen interdisciplinair samenwerken aan vragen van externe partners, gerelateerd aan verschillende SDG's.
- In 2020 wordt een nieuwe CHARM-EU-universiteit ontwikkeld, samen met vier andere Europese universiteiten. CHARM-EU staat voor een 'Challenge-driven, Accessible, Research-based, Mobile European University'. Het curriculum van CHARM-EU is innovatief, uitdagingsgericht en gebaseerd op vraagstukken rond de SDG's die de EU en zijn lidstaten nu voor zich hebben liggen.
- De universiteit gaat docenten ondersteunen om duurzaamheid (op basis van de SDG's) te integreren in het onderwijs dat ze zelf geven. Bijvoorbeeld door het geven van een workshop.
- Ontwikkeling van een e-module *Duurzaam onderwijs* door Educate-it. Deze e-module reikt middelen en manieren aan voor docenten om het onderwijs dat ze zelf geven zo duurzaam mogelijk vorm te geven. Bijvoorbeeld door de inzet van audiovisuele middelen en het aanbieden van afstandsonderwijs, waardoor studenten minder tot niet hoeven te reizen om onderwijs te kunnen volgen.
- In het strategische thema Pathways to Sustainability wordt momenteel gezocht naar mogelijkheden voor het opzetten van een interdisciplinaire minor, die toegankelijk moet zijn voor alle bachelor studenten van de universiteit. De minor, die Futuring for Sustainability gaat heten, zal niet alleen draaien om fundamentele duurzaamheidsvraagstukken, maar ook over maatschappelijke vraagstukken zoals hoe de toekomst voor de maatschappij eruitziet en wat hiervan de invloed zal zijn op duurzaamheid.

Duurzaamheid in Onderzoek

INTRODUCTIE

Op welke manier levert het onderzoek van UU wetenschappers een bijdrage aan de transitie naar een duurzame samenleving? Uit de missie van de universiteit:

'We leven in een snel veranderende wereld. Mondiale vraagstukken zijn complex: ze beperken zich niet tot generaties of werelddelen en kunnen niet opgelost worden vanuit één perspectief. Thema's als klimaatverandering, welvaartsdeling en gezond leven vereisen een interdisciplinaire aanpak. Wetenschappelijke inzichten zijn nodig voor het oplossen van deze vraagstukken.'

In de contouren van het Strategisch Plan 2020–2025 noteert de universiteit: *'Studenten en medewerkers dragen bij aan een betere wereld. Onze missie en de Sustainable Development Goals zijn integraal onderdeel van ons onderwijs, onderzoek, impact en bedrijfsvoering.'*

INDICATOREN

Het doel van de indicatoren in dit duurzaamheidsjaarverslag is om met cijfers te kunnen meten hoe het gaat met de verduurzaming van de Universiteit Utrecht. In uitzondering hierop worden in het hoofdstuk *Duurzaamheid in onderzoek* geen cijfers gegeven. Niet alleen is duurzaamheid in onderwijs en onderzoeklastig te kwantificeren, ook de UU tekende in 2019 de 'San Francisco Declaration on Research Assessment' waarin de universiteit verklaart om voortaan minder kwantitatief en meer kwalitatief naar onderzoek te kijken. Deze verklaring (DORA) is erop gericht om bij de beoordeling van onderzoek en onderzoekers niet meer af te gaan op bibliometrische indicatoren (zoals publicaties en citaties), maar meer een holistische, kwalitatieve benadering toe te passen.

De universiteit integreert duurzaamheid in het onderzoek door:

- Een van de vier strategische thema's van de universiteit is Pathways to Sustainability. De focus van dit thema is het ontwikkelen van integrale oplossingen die bijdragen aan een eerlijkere en duurzamere toekomst voor iedereen. Ook in de andere thema's (Life Sciences, Dynamics of Youth en Institutions for Open Societies) wordt veel onderzoek gedaan dat bijdraagt aan de Sustainable Development Goals (SDG's).
- Het Copernicus Instituut voor Duurzame Ontwikkeling is gericht op transdisciplinair onderzoek naar duurzame transformatie.
- Het Centre for Global Challenges (UGlobe) belicht mondiale uitdagingen vanuit de samenhang tussen mensenrechten, conflict & veiligheid, duurzaamheid en gelijkheid.
- Het Institute for Environmental Biology ontwikkelt duurzame oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen zoals voedselzekerheid, de ecologische gevolgen van een veranderend klimaat en bescherming van onze natuurlijke hulpbronnen.
- Het Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law onderzoekt het recht van water, milieu, klimaat en duurzaamheid.

- Het Institute for Marine and Atmospheric research Utrecht (IMAU) onderzoekt de oceanen, atmosfeer en cryosfeer om bij te dragen aan oplossingen voor klimaatverandering.
- Het Social Entrepreneurship Initiative (SEI), stimuleert onderwijs en onderzoek op het gebied van sociaal ondernemerschap.
- De UU werkt intensief samen met het Nederlands Instituut voor Onderzoek op Zee (NIOZ).
- In de Urban Futures Studio werken wetenschappers met uiteenlopende achtergronden aan positieve toekomstscenario's voor steden. De Urban Futures studio is een broedplaats voor inventieve, interdisciplinaire benaderingen.

ACTIVITEITEN 2019

Dit overzicht is een kleine greep uit de vele academische prestaties in 2019 gericht op duurzaamheid.

- **UPlasticS3 netwerk van start (Jan 2019)** Plasticafval is een groot milieuprobleem; zowel in omvang als in complexiteit. In het Utrechtse Plastic Sources, Sinks and Solutions (UPlasticS3) netwerk werken onderzoekers met uiteenlopende achtergronden aan interdisciplinaire oplossingen voor dit probleem. De onderzoekers ontmoetten elkaar op de lancering van 'Skyscraper' (plastic walvis) begin 2019 in Utrecht. De initiator, oceanograaf Erik van Sebille, is tevens de persoon achter de 'plasticsoep'-website. Daarop vinden scholieren wetenschappelijke informatie over het plasticprobleem in begrijpelijke taal.
- **Pathways to Sustainability conference 2019 (Jan 2019)** Bijna 500 deelnemers volgden de keynotes van o.a. Diederik Samsom en Harvard professor Sheila Jasanoff.
- **De oogst van 7 maanden oceaanonderzoek: presentatie eindverslag NICO-expeditie (Feb 2019)** De NICO-expeditie (Netherlands Initiative Changing Oceans) was een wetenschappelijke cruise waarop meer dan 100 wetenschappers van 20 organisaties de veranderende oceanen onderzochten. De honderden

water- en sedimentmonsters worden nu nog onderzocht in het lab. De eerste resultaten leidde tot de ontdekking van bijvoorbeeld ongebruikelijke blauwalgenmatten die de koraalriffen voor de kust van Bonaire verstrikken, oceaanschimmels die mogelijk gebruikt kunnen worden voor de ontwikkeling van nieuwe medicijnen of brandstof en de aanwezigheid van plastic in de hydrothermale bronnen in de Azoren, de mogelijke bronnen waar het leven op aarde ooit is begonnen.

Publiek-private samenwerking richt zich op klimaatdoelen 2050 (Feb 2019) In een nieuw lab voor duurzame chemie ontwikkelen onderzoekers samen met de chemische sector nieuwe brandstoffen en materialen. De chemische industrie wil hiermee bijdragen aan de oplossing van het klimaatprobleem. Het nieuwe lab is onderdeel van het Advanced Research Center Chemical Building Blocks Consortium (ARC CBBC) onder leiding van UU hoogleraar Bert Weckhuysen.

1,4 miljoen euro voor extra NESSC-klimaatonderzoekers (Mrt 2019) Het onderzoeksprogramma Netherlands Earth System Science Centre (NESSC) ontvangt 1,4 miljoen euro als extra bijdrage voor onderzoek naar klimaatverandering. De subsidie, toegekend vanuit het Europese Marie Skłodowska-Curie COFUND-programma, co-financiert dertien internationale promovendi.

VN-rapport: Milieudoelen niet haalbaar zonder drastische omslag (Mrt 2019) Om de internationaal afgesproken milieudoelen, bijvoorbeeld in het akkoord van Parijs, te halen is een drastische omslag nodig, concludeert de zesde Global Environment Outlook (GEO-6). Paul Lucas van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en prof. dr. Detlef van Vuuren (PBL en UU) coördineerden de scenario-analyses in het rapport.

Utrechtse onderzoekers helpen Vietnam klimaatbestendig te worden (Apr 2019) Minister Nieuwenhuizen van Infrastructuur en Waterbeheer opende het 'Climate Proof Vietnam'-programma in Hanoi. Dit programma onder de leiding van de TU Delft biedt Vietnam ondersteuning bij het opzetten van nieuwe en aantrekkelijke curricula op twee Vietnamese universiteiten op het gebied van watermanagement zodat meer jonge Vietnamezen zullen kiezen voor dit vakgebied. Fysiek geografen Esther Stouthamer en Maarten van der Vegt leveren expertise vanuit de UU.

Nieuwe samenwerking voor klimaatbestendige delta's in de global South (Mei 2019) Op 8 mei organiseerde de UU in samenwerking met Deltares, RVO en LANDac een bijeenkomst voor het 'Dutch Diamonds in the Deltas'-onderzoeksprogramma waarin wetenschappers en maatschappelijke stakeholders gezamenlijk op zoek gaan naar duurzame delta interventies in de global South.

European Environmental Law Forum-Conference in Utrecht (Aug 2019) Meer dan 150 internationale rechtsgeleerden namen deel aan deze conferentie. De 7e EELF-conferentie leverde een belangrijke bijdrage aan het debat over de rol van juridische instrumenten in de transitie naar een low-carbon circulaire economie, duurzaam watermanagement en het behoud van biodiversiteit.

Utrechts onderzoekers betrokken in alle zes gehonoreerde Zwaartekracht-consortia Een nieuw consortium onder leiding van hoogleeraar Milieu-epidemiologie en Exposoom-analyse Roel Vermeulen gaat onderzoeken welke factoren uit het dagelijkse leven belangrijk zijn voor onze gezondheid en hoe deze factoren werken. Daarvoor kreeg het consortium 17,4 miljoen euro toegekend vanuit het prestigieuze Zwaartekrachtprogramma van NWO.

Alliantie met TU Eindhoven, WUR en UMCU van start (Sep 2019) In september maakten UU, UMC Utrecht, TU Eindhoven en Wageningen University & Research hun nieuwe strategische alliantie bekend. De focus van deze alliantie komt te liggen op gebieden waar veel impact voor de samenleving te bereiken is; bijvoorbeeld systeemtransities op het gebied van energie, voeding, gezondheid en een circulaire samenleving.

Utrecht Young Academy in actie (Sep 2019) In september 2019 riep de Utrecht Young Academy (UYA) – een selecte groep van enthousiaste en ambitieuze jonge academici aan de Universiteit Utrecht – de klimaatnoodtoestand uit. De UYA sloot zich daarmee aan bij duizenden wetenschappers wereldwijd die beamen dat de zorgen van de klimaatstakers gerechtvaardigd zijn.

UU betrokken bij uitvoeringspilot klimaatbestendige wijken in de regio Utrecht (Sep 2019) De samenwerking tussen verschillende partners in de stad Utrecht rondom het Skyscraper project – de plastic walvis die in de Catharijnesingel geplaatst werd – was de

aanloop voor onderzoekers van de faculteiten Recht, Economie, Bestuur & Organisatie en Geowetenschappen om deel te nemen aan een project van de regio Utrecht om vijf Utrechtse woonwijken bestendig te maken tegen extreme weeromstandigheden.

- **Utrecht onderzoekt bouwmaterialen op basis van schimmels (Sep 2019)** Nieuw bouw materiaal op basis van schimmels. Dat is het idee achter het Fungar-project, een samenwerking tussen Utrecht, Denemarken, Verenigd Koninkrijk en Italië. Het Fungar-project ontving 2,85 miljoen euro vanuit het Europese Horizon 2020-programma, waarvan 720.000 euro naar microbioloog Han Wösten en scheikundige Marc Baldus van de Universiteit Utrecht gaat.
- **Hoogleraar Backes veelgevraagd commentator stikstofcrisis** Chris Backes, hoogleraar omgevingsrecht aan de Universiteit Utrecht werd in 2019 door landelijke media vaak bevestigd over (Europese) juridische aspecten van de stikstofcrisis. Hij gaf duiding in o.a. het NOS Journaal, EenVandaag, het Financieel Dagblad en het NRC Handelsblad.
- **Nieuwe hub over circulaire economie en maatschappij (Nov 2019)** Het Strategische thema Pathways to Sustainability lanceerde een nieuwe onderzoekshub 'Towards a Circular Economy and Society'. De universiteit wil een levendige gemeenschap bouwen voor interdisciplinair onderzoek naar de circulaire economie en tegelijkertijd de UU neerzetten als een broedplaats voor innovatief onderzoek en onderwijs op dit gebied.
- **KNAW Early Career Award Niko Wanders (Nov 2019)** Fysisch geograaf Niko Wanders heeft een KNAW Early Career Award toegekend gekregen voor zijn onderzoek naar weersextremen. Niko onderzoekt de interactie tussen extreme droogte, neerslag, klimaatverandering en menselijk watergebruik.
- **Nieuwe publiek-private samenwerking voor onderzoek naar ziekteresistente spinazie (Nov 2019)** De Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen heeft bijna 1 miljoen euro toegekend aan Utrechtse plantentwetenschappers en bioinformatici vanuit voor een onderzoeksproject naar valse meeldauw, de belangrijkste ziekteverwekker van spinazie. In het project werken UU'ers Guido van den Ackerveken, Ronnie de Jonge en Michael Seidl samen met vier zaadveredelingsbedrijven.
- **Miljoenen voor onderzoek naar grootschalige energieopslag (Dec 2019)** NWO heeft 10 miljoen toegekend aan een interdisciplinair onderzoek naar grootschalige energieopslag. Chemicus Petra de Jongh is een van de trekkers van dit RELEASE-consortium (Reversible Large-scale Energy Storage). Het consortium gaat nieuwe technologische mogelijkheden op het gebied van waterstofproductie, koolwaterstofproductie uit CO₂ en flowbatterijen onderzoeken.

· **ERC Consolidator Grant Sander Thomaes (en 6 andere UU-onderzoekers) (Dec 2019)**

Ontwikkelingspsycholoog Sander Thomaes gaat met een beurs van de European Research Council (ERC) doormiddel van interventies onderzoeken hoe middelbare scholieren zich eco-vriendelijker kunnen gaan gedragen, zodat de idealen die ze weldegelijk hebben meer in overeenstemming komen met hun gedrag.

Voor nog meer UU duurzaamheidsonderzoek kunt u op de [UU SDG website](#) terecht, of op de [nieuwspagina over duurzaamheidsonderzoek](#).

Nieuwe leerstoelen in 2019 die bijdragen aan Strategisch Thema Pathways to Sustainability

- Leerstoel '**Sea Level Change and Coastal Impacts**' bij de faculteit Geowetenschappen en de faculteit Betawetenschappen, Prof. Dr. R.S.W. van de Wal.
- Bijzondere leerstoel '**Global water and food security**' bij de faculteit Geowetenschappen, vanwege het International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) Prof.dr. Y. Wada.
- Leerstoel '**Mountain water resources, hazards and climate change**' bij de faculteit Geowetenschappen, Prof.dr. W.W. Immerzeel.
- Leerstoel '**Integrated Assessment Modelling of Global Environmental Change**' bij de faculteit Geowetenschappen, Prof.dr. D.P. van Vuuren.
- Leerstoel '**Climate System Science**' bij de faculteit Geowetenschappen, Prof.dr.ir. W. Hazeleger.
- leerstoel '**Materials for Catalysis, Energy Conversion and Storage**' bij de faculteit Betawetenschappen, Mw.prof.dr. P.E. de Jongh.
- Leerstoel '**Theory of Nanoscale Systems**' bij de faculteit Betawetenschappen, Prof.dr. R.A. Duine.
- Bijzondere leerstoel '**Publieke organisatie van het (decentrale) waterbeheer**' vanwege de Stichting Schilthuisfonds bij de faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie, Prof. dr. H.J.M. Havekes.
- Leerstoel '**Sustainable Business**' bij de faculteit Geowetenschappen, Prof.dr. N.M.P. Bocken.

- Bijzondere leerstoel '**Ordening van Energiemarkten**' bij de faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie vanwege TNO, Mw. prof.dr. A. Huygen.
- Leerstoel '**Urban Living en social networks**' bij de faculteit Geowetenschappen, Mw. Prof.dr. B. Völker.

VOORUITBLIK 2020

Duurzaamheid wordt steeds belangrijker, ook in het onderzoek. Zo gaat in 2020 de alliantie van UU, UMCU, TU Eindhoven en WUR officieel van start, de eerdergenoemde consortia zoals Exposome gaan hun onderzoek opzetten en geleidelijk uitbouwen. In maart 2020 lanceerde de Utrecht Young Academy de Climate Action Pledge tijdens de Pathways to Sustainability conferentie. Het CvB nam deze pledge in ontvangst en werkt dit in 2020 verder uit. In juni zal het International SDG Research Symposium (virtueel) in Utrecht plaatsvinden. Tot slot overweegt de UU in 2020 mee te doen in de Times Higher Education Impact Ranking.

Living Labs

INTRODUCTIE

Living Labs² verbinden de wetenschap met de praktijk, door onderzoek te koppelen aan maatschappelijke kwesties dichtbij. Een voorbeeld daarvan is de koppeling tussen de bedrijfsvoering van een universiteit met de inhoud van onderwijs en onderzoek. Veel operationele kwesties zijn geschikt om 'levend onderzoek' voor te doen. Door Living Labs uit te voeren, krijgen studenten de kans positieve invloed uit te oefenen op de eigen organisatie. Andersom biedt de wetenschap (die binnen handbereik is) een unieke mogelijkheid om de bedrijfsvoering te verbeteren en effectiever te verduurzamen.

INDICATOREN

Om de verbinding tussen bedrijfsvoering met onderwijs en onderzoek te meten, wordt ten eerste het aantal jaarlijks afgeronde living lab projecten bij de Green Office geteld. Dit zijn projecten waarin studenten duurzaamheidsvraagstukken uit de organisatie onderzoeken als onderdeel van hun studie. Daarnaast is er in dit hoofdstuk aandacht voor andere duurzame living lab projecten, die onafhankelijk van de Green Office plaatsvinden.

3. Living Labs 2019		
3.1	Green Office Living Lab projecten	22
	Afgerond	16
	Lopend	6
3.2	Andere Living Lab projecten	7
	Afgerond	1
	Lopend	6

Tabel 2. KPI's voor het meten van de verbinding onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering en duurzaamheid.

3.1 LIVING LAB PROJECTEN

In 2019 hebben studenten zestien Green Office Living Lab opdrachten uitgevoerd en afgerond; daarnaast zijn er zes in 2019 gestart die in 2020 worden afgerond. De beoordelingscijfers die aan de projecten worden toegekend door de docenten van de betreffende vakken ontbreken helaas, die zullen volgend jaar weer worden opgenomen in dit rapport.

Onafhankelijk van de Green office liepen er in 2019 zeven andere Living Lab projecten, die niet door studenten werden uitgevoerd. Zes van de zeven projecten lopen in 2020 door. Vijf van de zeven projecten worden uitgevoerd onder leiding van het Utrecht Sustainability Institute (USI). Dit onderzoeksinstituut, verwant aan de Universiteit Utrecht, realiseert onderzoeks- en innovatieprojecten gericht op het duurzaam omgaan met energie, water en grondstoffen in de stad en de regio. Op de [website](#) is meer informatie te vinden over deze projecten.

2 Living Labs zijn projecten die (overwegend) uitgevoerd worden door UU-studenten. Living labs beginnen altijd met een vraag uit de praktijk/bedrijfsvoering.

Het project Biodiversity and Climate Variability Experiment (BioCliVe) is een initiatief van verschillende biologen en ecologen werkzaam bij de Universiteit Utrecht: in de Botanische Tuinen bootsen zij natuurlijk grasland na en onderzoeken hierin het effect van een veranderend klimaat in combinatie met verlies van biodiversiteit.

ACTIVITEITEN 2019

- Het Utrecht Sustainability Institute is in 2019 de Living Lab *Smart Solar Charging* gestart. Samen met hoogleraar Wilfried van Sark, Robin Berg en nog een tiental partijen onderzoeken zij de implementatiemogelijkheden van Smart Solar Charging. In verschillende zogenaamde proeftuinen wordt lokaal opgewekte zonne-energie in elektrische auto's opgeslagen via slimme laadpalen. Deze manier van energie opwekken, opslaan en terug leveren creëert flexibele opslagcapaciteit die pieken op het elektriciteitsnet reduceert.
- Op basis van de resultaten van een Green Office Living Lab stapt de universiteit over op gerecycled papier voor alle printers.
- In september 2019 is het *Future Food Lab* in de Educatorium kantine geopend. Omwille van doorontwikkeling en continue verbetering zijn er in 2019 verschillende Green Office Living Labs uitgevoerd voor het Future Food Lab. Binnen het Future Food Lab verkennen studenten, wetenschappers, medewerkers en de cateraar van de universiteit samen duurzaamheidsvraagstukken. Dit initiatief is een samenwerking tussen de cateraar, Future Food Utrecht en de Green Office.
- Voor de CO₂-footprint van de Universiteit Utrecht heeft een groep studenten onderzocht welke CO₂-uitstoot nog geen onderdeel uitmaakte van de totale CO₂-footprint. De resultaten van deze Green Office Living Lab laten zien dat er met name op vliegverkeer van studenten meer uitstoot is dan de universiteit nu meerekent in de eigen voetafdruk.
- Op basis van de resultaten van een Green Office Living Lab onderzoek naar klimaatbestendige gebouwen start de universiteit een pilot met duurzame bouwmaterialen.

VOORUITBLIK 2020

- Een diverse groep van wetenschappers, ondersteunend personeel en partners van de universiteit werken aan een biodiversiteitsplan voor het Utrecht Science Park. Ecologisch onderzoeksbureau *Dactylis* presenteert in 2020 onderzoeksresultaten, op basis waarvan de universiteit tweede helft 2020 een aanpak presenteert om de biodiversiteit te beschermen en versterken.
- Het renovatieconcept *Inside Out* maakt portiekflats energieleverend in plaats van energieslurpend. De projecteigenaar, het Utrecht Sustainability Institute werkt voor de uitvoering van deze Living Lab samen met de Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht en maatschappelijke partners zoals Bo-Ex en de Gemeente Utrecht. In 2020 is de eerste *Inside Out* renovatie gereed van een flat in de Utrechtse wijk Overvecht. Deze flat dient als prototype. De projectpartners gaan in deze flat bijhouden hoeveel energiewinst er wordt behaald en hoe bewoners erop reageren. De geleerde lessen worden meegenomen in de renovatie van volgende flats.
- De directie Vastgoed & Campus heeft onderzoeker Marvin Spitsbaard van het Copernicus Instituut aangesteld. Spitsbaard gaat onderzoek doen naar het meetbaar maken van potentiële vermeden milieu-impact³ door circulaire renovatiestrategieën toe te passen. Ook bekijkt hij op welke manier dit bijdraagt aan de Sustainable Development Goals. Binnen dit onderzoek zal hij zich specifiek op het Willem C. van Unnikgebouw richten. Dit gebouw wordt in de komende jaren onderworpen aan grondige renovatie.

3 Milieu-impact is het totaalplaatje van het effect dat een project op het milieu heeft. Dit omvat o.a. CO₂-uitstoot, maar kijkt bijvoorbeeld ook naar de gevolgen voor de biodiversiteit

Energie

INTRODUCTIE

Voor de universiteit is energie nodig om onderwijs en onderzoek uit te voeren. De opwekking van deze energie zorgt voor CO₂-uitstoot.

De Universiteit Utrecht heeft een energiestrategie die uitgaat van de principes van de Trias Energetica (zie figuur): (1) beperk de energievraag (2) gebruik duurzame energie en (3) gebruik fossiele brandstoffen zo efficiënt en schoon mogelijk. Door deze strategie uit te voeren werkt de universiteit aan CO₂-reductie, op weg naar een klimaat neutrale organisatie in 2030 (Strategisch Plan 2016-2020).

INDICATOREN

De universiteit berekent het jaarlijkse energiegebruik op basis van de elektriciteits-, gas- en warmtemeters in alle gebouwen en bepaalt het aandeel hernieuwbare energie daarvan.

4. Energie 2019	2017	2018	2019
4.1 Energiegebruik - besparing			
Ontwikkeling energiegebruik (GJ)	508	515	472
Energiegebruik/fte		91.7	80.0
Energiegebruik/student		16.5	14.6
Energiegebruik/m ²		0.79	0.73
4.1.1 Ontwikkeling t.o.v. basisjaar (%)		1.5%	-6.9%
4.1.2 Jaarlijkse ontwikkeling energiegebruik (%)		1.5%	-8.3%
4.2 Hernieuwbare energie	-	4.0%	3.4%
4.3 Efficiënt gebruik van fossiele grondstoffen	-	85.2%	83.8%

Tabel 3. KPI's voor het meten van duurzaamheid van energie(gebruik).

Het energiegebruik wordt sterk beïnvloed door de buitentemperatuur. 2019 was - net als de voorgaande jaren 2017 en 2018 - een jaar met een relatief zachte winter⁴.

4.1 ENERGIEBESPARING - GEBRUIK

Het eerste principe van de Trias Energetica is energiebesparing. De Universiteit Utrecht gebruikt energie in de vorm van gas, elektriciteit, en warmte en koudeopslag (WKO).

In totaal gebruikte de Universiteit Utrecht afgelopen jaar 6,9% minder energie dan in basisjaar 2017, namelijk 472.939 gigajoule (GJ)⁵. Dat is vergelijkbaar met het gebruik van zo'n 8.250 Nederlandse huishoudens⁶. Ten opzichte van 2018 was de besparing zelfs 8,3%.

4 Graaddagen de Bilt: 2017) 2685,17, 2018) 2675,54 en 2019) 2648,36.

5 Door alle onderdelen te converteren naar gigajoule primair energiegebruik ontstaat er één vergelijkbaar getal. Hierin worden ook verliezen meegenomen die optreden bij lokale opwekking.

6 Bron: Milieucentraal, gemiddelde Nederlands huishouden verbruikt 1.340m³ gas en 2.830kWh elektriciteit, dat staat gelijk aan (47,1 + 10,2 = 57,3 gigajoule).

Figuur 1. Trias Energetica

Figuur 2. Ontwikkeling energiegebruik

De afgelopen jaren heeft de universiteit actie ondernomen om het energiegebruik te verlagen. Met maatregelen zoals isolatie, ventilatie, beheer en ICT. Een mooi voorbeeld is de aanpak van de parkeergarage Cambridgelaan (zie ook Activiteiten 2019). Uiteindelijk worden deze inspanningen zichtbaar op de energiemeters van de gebouwen. In 2019 was daarnaast ook sprake van een milde winter, waardoor minder gas voor verwarming nodig was.

4.2 HERNIEUWBARE ENERGIE

Het tweede principe van de Trias Energetica is hernieuwbare energie. Het doel van de Universiteit Utrecht is om zoveel mogelijk energie lokaal en hernieuwbaar op te wekken. Met de indicator Hernieuwbare Energie meten we welk % van het totale energiegebruik lokaal en hernieuwbaar is opgewekt.

Op dit moment wekt de universiteit 3,35% van het totale energiegebruik op met zonnepanelen en warmtekoude-installaties (WKO). Dat is ongeveer gelijk aan 2018. In 2019 zijn er nieuwe plannen gemaakt en voorbereidingen getroffen voor het inzetten van meer zonnepanelen op korte termijn. In 2020 wordt er naar verwachting zowel diverse nieuwe PV-installaties gerealiseerde als een nieuwe WKO-installatie.

4.2.1 Warmte-Koude Opslag (WKO)

Energie uit warmte-koude opslag is net als in 2018 ruim 2,5% van het totale energiegebruik. De huidige WKO-installatie werkt nog steeds niet optimaal (de potentie is 6% van het totale huidige energiegebruik). Het is een complex systeem dat door het team van beheerders en onderhoudsmonteurs continu wordt verbeterd. Daarnaast is het gebruik van het WKO afhankelijk van de inzet van het WKC en wordt de inzet deels vastgelegd in de huisvestingsplannen van het vastgoed.

4.2.2 Hernieuwbare energie plus inkoop/compensatie

Als alternatief voor lokale hernieuwbare energie, koopt de Universiteit Utrecht windenergie en Vertogas (groen gas) in. Inclusief deze inkoop is 25,01% van het totale energiegebruik hernieuwbaar opgewekt. Dat is bijna 5% minder dan in 2018. De oorzaak daarvan is dat de universiteit in 2019 zelf meer warmte (en dus elektriciteit) opwekte in de warmtekrachtcentrale op de campus en er daardoor minder elektriciteit is ingekocht. In 2019 kocht de universiteit 2 miljoen m³ groen gas in; dat wordt 8 miljoen m³ in 2020.

4.2.3 Zonne-energie

De Universiteit Utrecht had in 2018 in totaal 4.832 zonnepanelen met een totaal vermogen van 1.308 kilowattpiek. In 2019 zijn er geen zonnepanelen bijgeplaatst. Deze panelen leverden in 2019 ruim 2% van het elektriciteitsverbruik en 0,8% van het totale energiegebruik.

De komende jaren breidt de universiteit dit vermogen fors uit: de geschatte potentie is circa 35% van het totale huidige elektriciteitsverbruik. Een deel van de resterende geschikte vrije daken worden in 2020 en 2021 vol gelegd. Andere daken worden in latere jaren vol gelegd in combinatie met vernieuwing van de dakbedekking. Er komen zonnepanelen boven parkeerplaatsen en in 2020 onderzoekt de universiteit de mogelijkheden voor veldopstellingen in de weilanden rond USP.

4.3 EFFICIËNT GEBRUIK FOSSIELE BRANDSTOFFEN

De derde stap van de Trias betreft het efficiënt gebruiken van fossiele bronnen. De warmtekrachtcentrale (WKC) van de Universiteit Utrecht gebruikt aardgas en wekt daarmee zowel warmte als elektriciteit op. Dit geeft hoger rendement dan conventionele, gescheiden productie van warmte en elektriciteit en is dus de meest verantwoorde manier van energieomzetting. Daarnaast wordt de universiteit vanuit wet- en regelgeving verplicht tot deze vorm van opwekking. In 2019 was het rendement van de WKC 84%. Ter vergelijking: het gemiddelde fossiele rendement bij elektriciteitsopwekking lag in Nederland op 56,4%⁷.

ACTIVITEITEN 2019

- In de parkeergarage aan de Cambridgelaan zijn sensoren, een dimfunctie en ledverlichting geïnstalleerd: sinds december 2019 is het elektriciteitsverbruik afgenomen met 15.000 à 20.000 kWh. Dat staat gelijk aan het elektriciteitsverbruik van 70 Nederlandse huishoudens en is per jaar zo'n 720 Gigajoule.
- In diverse gebouwen hebben de monteurs van de afdeling Onderhoud en Beheer zuinige ledverlichting geïnstalleerd, bijvoorbeeld in het Educatorium, Janskerkhof 15 en het David de Wiedgebouw.

VOORUITBLIK 2020

- In de Universiteitsbibliotheek op het Utrecht Science Park zal vervanging van ventilatoren en optimalisering van luchtregeling zorgen voor een besparing van zo'n 200.000 kWh per jaar. Daarnaast levert verbetering van de verwarmingsinstallatie een aanvullende besparing van 2.000 GJ per jaar op.
- In de historische Universiteitsbibliotheek aan de Drift wordt de helft van het enkel glas vervangen door hoogwaardig isolatieglas.
- In 2020 neemt de universiteit een nieuwe warmte-koudeopslag in gebruik, voor het centrumgebied van het Utrecht Science Park, waar allereerst het David de Wied gebouw op wordt aangesloten.
- De universiteit zal in 2020 alle onderhoudsmaatregelen die duurzaamheidswinst opleveren kwantificeren, waardoor nog beter inzichtelijk wordt hoeveel besparing iedere ingreep oplevert.
- Op het USP zullen resterende geschikte daken op de Tolakker en het Jeanet Donkervoet gebouw worden voorzien van zonnepanelen. De parkeerplaatsen Jenalaan en Sorbonnelaan krijgen een eerste pilot met respectievelijk 12 en 10 solarcarports (overkapte parkeerplaatsen).
- In de binnenstad worden de platte daken van de universiteitsbibliotheek en het Universiteitsmuseum van zonnepanelen voorzien.

7 Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/08/rendement-en-co2-emisie-elektriciteitproductie-2018>

Afval

INTRODUCTIE

De Universiteit Utrecht wil naar 0 kg restafval⁸ in 2030. Dit is vastgelegd in het Strategisch Duurzaamheidsplan (SDP) van de directies Vastgoed & Campus (V&C) en het Facilitair Service Centrum (FSC). De komende tien jaar werkt de universiteit aan het reduceren en beter scheiden van afval om in 2030 restafvalvrij te zijn. Ook stimuleert de universiteit leveranciers om producten en verpakkingen circulair te ontwerpen.

Alle afval afkomstig uit UU-bedrijfsvoering (bedrijfsafval) wil de universiteit tot een minimum beperken. Zo kan de universiteit bijdragen aan een gezonde en veilige omgeving en legt de organisatie minder beslag op schaarse (natuurlijke) hulpbronnen. Daarnaast leidt verwerking en verbranding van afval tot meer CO₂-uitstoot.

Daarom zet de universiteit in op een transitie van een lineaire afvalketen naar circulariteit⁹. In de praktijk van de UU-bedrijfsvoering wordt voor afval het volgende voorkeursprincipe gehanteerd:

Preventie → hergebruik → recycling → verbranding/stort.

Circulariteit bij bouw- en slooprojecten en catering is een belangrijk onderdeel van de *zero waste*-doelstelling van de universiteit. Zie hiervoor de hoofdstukken 6. *Toekomstbestendige gebouwen* en 9. *Catering*.

INDICATOREN

Het beperken van restafval draagt bij aan de verkleining van de CO₂-footprint van de universiteit. Beter scheiden betekent minder restafval. In 2015 is de universiteit gestart met het inzamelen van plastic afval. In 2020 wordt deze afvalscheidingsstroom uitgebreid naar PMD (plastic, metaal en drankverpakkingen) -afval. Deze stroom is een indicator voor duurzaam afvalbeheer.

5. Indicator afval voor 2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
5.1 Verschil restafval t.o.v. 2014		3%	10%	-7%	5%	-12%
Totaal restafval (kg)	1.142.717	1.174.186	1.255.588	1.067.541	1.202.478	1.003.113
Restafval (kg) per fte+ student	32	33	36	29	3	26
5.2 Plastic (kg, 70% recycling)	14.281	41.057	79.368	115.447	111.293	60.621
Jaarlijkse ontwikkeling (%)	-	187%	93%	45%	-4%	-46%

Tabel 4. KPI's voor het meten van duurzaam afvalbeheer.

5.1 RESTAFVAL

In de bedrijfsvoering van de universiteit is een dalende trend te zien in de hoeveelheid restafval tussen 2014-2019 (zie tabel). In 2019 produceerde de

8 Restafval is afval dat verbrand of gestort wordt.

9 In een lineaire keten worden grondstoffen verwerkt tot een product dat na gebruik afval wordt. In een circulaire keten bestaat afval niet meer; alles wordt hergebruikt of kan terug de natuur in.

universiteit 12% minder restafval dan in basisjaar 2014. De uitschieter in 2018 komt doordat de universiteit in dit jaar een groot gebouw gedeeltelijk heeft leeggehaald voor renovatie.

De totale hoeveelheid restafval in kg per fte en student laat een nog scherpere daling zien doordat het aantal studenten en medewerkers is toegenomen. In 2019 was dit onderdeel restafval 19% minder dan in basisjaar 2014. Tot 2019 was er nog geen structurele aanpak om restafval terug te dringen. Met de start van het *zero waste*-project (zie Activiteiten en Vooruitblik) stuurt de universiteit op 375.000kg restafval in 2025 en 0kg in 2030.

5.2 PLASTIC WORDT PMD

Vanaf 2015 heeft de universiteit in gebouwen afvalmeubels geplaatst om afval aan de bron te scheiden. Dit leidde tot een toename van de hoeveelheid ingezameld plastic in de periode 2015 -2017. Daarna laten de cijfers een daling zien. De oorzaak hiervoor is niet eenvoudig te achterhalen. Het kan te maken hebben met strengere eisen aan gescheiden plastic, waardoor plastic voor een deel als restafval moest worden afgevoerd. Het blijft zinvol om materialen als plastic en metalen uit de restafvalstroom te houden. Omdat vanaf 2020 plastic samen met metaal en drankverpakkingen zal worden afgevoerd, is PMD vanaf het volgende jaarverslag de nieuwe indicator.

ACTIVITEITEN 2019

- Vanaf medio 2019 heeft de universiteit een afvalcontract met Renewi voor vrijwel alle afvalstoffen. In het contract zijn duurzaamheidseisen opgenomen om meer sturing te geven aan afvalbeheer:
 - Afvalcijfers worden elk half jaar beoordeeld en besproken met Renewi.
 - Renewi biedt coaching op de werkvloer voor een correcte, gescheiden inzameling en uitvoering van het *zero waste*-project. Bij dit project stimuleert Renewi leveranciers van de universiteit om initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan de circulaire bedrijfsvoering en het verminderen van restafval (zie tevens vooruitblik 2020).

VOORUITBLIK 2020

- In 2020 rondt de universiteit samen met leveranciers het *zero waste*-project af. Zie het interview met [Marije Elschot](#) voor meer informatie.
- In 2020 stapt de universiteit over op gerecycled printpapier. Per jaar maken studenten en medewerkers zo'n 30 miljoen printjes.
- Vanaf 2020 wordt PMD-afval apart ingezameld.

Toekomstbestendige gebouwen

INTRODUCTIE

Dit thema gaat over alle gebouwen die de universiteit in beheer en gebruik heeft. ‘Toekomstbestendig’ gaat over het onderhouden en creëren van vastgoed met een toekomstbestendige kwaliteit. De universiteit wil sturen op waarde: sociale waarde, ecologische waarde en economische waarde.

De strategie om dit te bereiken is in februari 2019 vastgelegd in het *ambitiedocument Toekomstbestendige Gebouwen* en goedgekeurd door het CvB. Het doel is dat alle UU-gebouwen gezond, functioneel, energieopwekkend en circulair worden. Het principe van ‘sturen op waarde’ is ook vertaald in het *Strategisch Huisvestingsplan* (september 2019).

Een balans tussen sociale, ecologische en economische waarden leidt tot duurzame keuzes in de ontwikkeling van het universitair vastgoed. Tegenover de kosten van toekomstbestendige gebouwen staan belangrijke baten, zoals het bevorderen van het functioneren van studenten, docenten en onderzoekers en het verbeteren van hun welzijn (sociaal). Andere baten zijn een verlaging in energiekosten (economisch), het behoud van materiaal- en grondstofwaarde en het anticiperen op steeds strengere energiewetgeving als gevolg van de energietransitie (ecologisch).

In 2019 is de basis gelegd voor een toekomstbestendige ontwikkeling van het universitair vastgoed, het campusterrein en de energietransitie. Nu komt het erop aan om daadwerkelijk impact te maken met de bouwprojecten die de universiteit de komende tien jaar uitvoert.

INDICATOREN

De Universiteit Utrecht gebruikt de BREEAM-certificeringsmethodiek om gebouwen te meten op duurzaamheid. *BREEAM* is een methode om de duurzaamheid van nieuwe en bestaande gebouwen te meten.

Voor bestaande gebouwen geldt de *InUse*-certificering. Voor nieuwbouwprojecten geldt de BREEAM-NL Nieuwbouwrichtlijn, om de duurzaamheidsprestatie bij oplevering te meten. Net als bij In-Use wordt het gebouw beoordeeld op negen onderdelen: management, gezondheid, energie, transport, water, materialen, afval, landgebruik en ecologie en vervuiling.

Energielabels geven inzicht in de energieprestatie van gebouwen en worden uitgedrukt in een score van A+++ tot G. In 2023 moeten alle kantoorgebouwen in Nederland van de overheid voldoen aan energielabel C. Mede daarom heeft de universiteit besloten om voor alle grote gebouwen op het USP een energielabel op te laten stellen. Hiermee was in 2016 al een start gemaakt en is afgelopen jaar ook voor andere gebouwen aangevraagd. Dit loopt in 2020 door.

Het drinkwaterverbruik laat zien hoeveel leidingwater de universiteit in al haar gebouwen verbruikt. Door het verbruik jaarlijks te meten, wordt duidelijk of de universiteit door bijvoorbeeld zuinigere gebouwen waterbesparing realiseert.

6. Indicatoren toekomstbestendige gebouwen voor 2019							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Totaal
6.1 BREEAM-NL				1	2	-	3
6.3 Energielabels			6	1		4	11
6.4 Drinkwaterverbruik (m ³)	240.000	239.000	211.000	218.000	217.000	217.000	-

Tabel 5. KPI's voor het meten van duurzaamheid in gebouwen.

6.1 BREEAM-NL NIEUWBOUW EN RENOVATIE

In 2019 zijn er geen nieuwe BREEAM-NL-Nieuwbouwcertificaten behaald. Wel is alsnog het certificaat voor het gebouw Life Sciences Incubator (LSI) toegevoegd. Voor dit gebouw behaalde de universiteit een certificaat met niveau Excellent. In totaal zijn nu drie universiteitspanden met niveau Excellent gecertificeerd.

6.2 BREEAM-NL IN-USE

In 2019 is de universiteit gestart met de certificering van twintig gebouwen op het Utrecht Science Park op BREEAM-NL *In-Use*, onder de naam *BREEAM Campusaanpak*. Afgelopen jaar is de benodigde informatie verzameld. Er zijn nog geen officiële BREEAM-certificaten behaald in 2019, maar de verwachting is dat deze eind 2020 afgerond worden.

6.3 ENERGIELABELS

Er waren al zeven gebouwen voorzien van een energielabel en in 2019 zijn ook voor het *Vening Meineszgebouw A en C*, *Earth Simulation Laboratory* en *Jeannette Donkervoetgebouw* labels opgesteld. Elf gebouwen hebben daarmee zijn daarmee een energielabel. De resterende negen gebouwen op het USP worden in 2020 gelabeld. Voor 2023 gaan alle kantoorgebouwen minimaal naar energielabel C, en voor 2030 moet dit wettelijk energielabel A zijn. Voor de resterende gebouwen heeft de universiteit nu geen target. Dit zijn bijvoorbeeld gebouwen in de binnenstad met monument-status, waar andere regels voor gelden.

6.4 DRINKWATERVERBRUIK

Het drinkwaterverbruik is in 2019 gelijk gebleven aan dat van 2018: 217.000 m³. In 2019 heeft de universiteit geen nieuwe maatregelen genomen om het drinkwaterverbruik te verlagen. Het drinkwaterverbruik is dan ook geen specifiek aandachtsgebied voor de universiteit, omdat het niet direct uit de materialiteitsanalyse is gekomen. Wel is waterverbruik een aandachtspunt in de BREEAM-certificatie voor vastgoed, en is het voor de universiteit daarom ook relevant. In de komende jaren wordt daarom wel een daling verwacht, wanneer oude gebouwen verdwijnen en nieuwe, zuinigere gebouwen in gebruik worden genomen.

ACTIVITEITEN 2019

1. Besluit herontwikkeling Van Unnik en Kruidgebouw

In 2019 besloot het College van Bestuur om het Willem C. van Unnikgebouw niet te slopen maar te herontwikkelen. De hoogbouw (ca. 27.000 m²) is een iconisch gebouw van de Universiteit Utrecht op de campus. Uit een haalbaarheidsstudie is gebleken dat de constructie (het skelet) in goede staat is en geschikt is voor kantoor- en onderwijs-functies.

Hergebruik van het casco betekent een forse besparing van nieuwe grondstoffen, CO₂-uitstoot en transportbewegingen vergeleken bij het slopen en opnieuw maken van constructie en fundering. Naast het van Unnik-complex wordt ook het Hugo R. Kruidgebouw (totaal ca. 50.000 m²) herontwikkeld tot een moderne onderzoeksfaciliteit. De enorme betonnen basisconstructie is van goede kwaliteit.

2. CvB legt ambitiedocument Toekomstbestendige Gebouwen en Strategisch Huisvestingsplan vast

Om invulling te geven aan de duurzame ambities uit het Strategisch Plan 2016-2020 heeft de Universiteit Utrecht het *ambitiedocument Toekomstbestendige Gebouwen* opgesteld, hierin zijn vier specifieke ambities uitgewerkt tot thema's, uitgangspunten en concrete duurzaamheidsmaatregelen. Vervolgens heeft de universiteit met de vaststelling van het Strategisch Huisvestingsplan de toekomstbestendigheid en de bijbehorende ambities voor alle UU-gebouwen omarmt.

3. Directeur V&C is gekozen tot Green Leader van de Dutch Green Building Council

De award voor persoonlijk leiderschap en lef in de groene bouw- en vastgoedsector is dit jaar gewonnen door *Fiona van 't Hullenaar*, Directeur Vastgoed & Campus van Universiteit Utrecht.

4. Gezamenlijk Strategisch Duurzaamheidsplan opgesteld voor V&C en FSC

Om inzichtelijk te maken wat de duurzaamheidsambities en -doelstellingen zijn van de directies Vastgoed & Campus (V&C) en het Facilitair Service Centrum (FSC) zijn deze gebundeld in een Strategisch Duurzaamheidsplan.

5. Gezonde werkomgeving realiseren voor Achter Sint Pieter 200 met WELL

In het kader van de UU-visie op toekomstbestendige gebouwen, is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om gebruik te maken van de *Well Building Standard*. Dit is een recent ontwikkelde certificeringsmethodiek gericht op de gezondheid en het welzijn van gebruikers in gebouwen. De WELL methodiek richt zich op de kwaliteit van: lucht, water, voeding, licht, beweging, warmtecomfort, geluid, materialen, geest, gemeenschap.

De WELL-methodiek is als pilot getest bij de renovatie van Achter Sint Pieter 200. Een voorbeeld van de WELL methodiek is dat er eisen worden gesteld aan materialen en producten zoals vloerbedekking, verf, coatlagen, lijmen en kit in het interieur. Dit voorkomt de verspreiding van vluchtige organische stoffen. De kwaliteit van de binnenlucht is daardoor veel gezonder.

6. Universiteit Utrecht is kennispartner geworden van INSIDE/INSIDE

INSIDE/INSIDE is een onafhankelijke organisatie die keuzes voor een duurzaam interieur inzichtelijk maakt met behulp van een platform dat materialen en producten beoordeelt op milieu-impact, circulariteit en gezondheidseffecten. In 2019 heeft Universiteit Utrecht zich als kennispartner verbonden aan INSIDE/INSIDE. Hiermee geeft de universiteit ook een duurzaam signaal af aan leveranciers.

7. Verduurzamen van monument Janskerkhof 13/13a

Er is een studie uitgevoerd naar de kansen voor het verduurzamen van Janskerkhof 13/13a in samenwerking met de experts op het verduurzamen van monumenten *De Groene Grachten*. Hierbij waren de doelstellingen uit het Ambitiedocument Toekomstbestendige Gebouwen leidend. Uit de studie kwam onder andere naar voren dat het uiterst belangrijk is om het pand beter te isoleren – zoals met speciaal vacuümglas en kierdichting – en hiermee energie te besparen. Het adviesdocument van de Groene Grachten voor Janskerkhof 13/13a dient als voorbeeld voor nieuwe renovatie- of groot onderhoudsprojecten in de Binnenstad.

VOORUITBLIK 2020

- In 2020 implementeert de universiteit de uitgangspunten en duurzaamheidsdoelstellingen van ambities uit Toekomstbestendige Gebouwen in aankomende bouwprojecten. Hiermee is de UU in staat om haar ambities daadwerkelijke om te zetten naar impact.
- Voor 20 bestaande gebouwen op het USP wordt een BREEAM-NL In-Use certificaat uitgevoerd en zal de universiteit zorgen voor een energielabel.

Gebied

INTRODUCTIE

De Universiteit Utrecht heeft circa 300 hectare grond in bezit. Dat is een gebied groter dan de gehele Utrechtse binnenstad. Op deze grond wordt gebouwd, geleefd, gewerkt, onderzoek en onderwijs beoefend en is er ruimte voor natuur. Het thema Gebied gaat over het beheer van alle campusterreinen van de universiteit. De Universiteit Utrecht heeft samen met gebiedspartners in 2018 een nieuwe ambitie en visie voor een groene campus vastgelegd in het *Ambitiedocument Utrecht Science Park*. Een groene campus waarborgt de biodiversiteit, faciliteert een gezonde, groene werkomgeving en is voorbereid op het veranderende klimaat.

Door de grote omvang van de campusterreinen heeft de Universiteit Utrecht veel mogelijkheden om bij te dragen aan duurzaamheid, biodiversiteit, maar ook aan het welzijn van student en medewerker. Zo werkt de universiteit aan maatregelen die de biodiversiteit stimuleren, aan natuurvriendelijke waterafvoering en natuurrijke plekken die voor iedereen toegankelijk zijn.

INDICATOREN

Om duurzaamheid te meten voor het thema Gebied, monitort de universiteit drie elementen. De capaciteit waterberging, de ontwikkeling van biodiversiteit op de campus en de hoeveelheid groene verblijfsplekken. Waterberging is een belangrijk element in de klimaatadaptatie. Meer waterbergingscapaciteit zorgt ervoor dat de campus voorbereid is op extreme regenval. Biodiversiteit wordt gemeten aan de hand van de aanwezigheid van bepaalde dier- en plantsoorten. Deze soorten, gidssoorten genoemd, zijn een belangrijke aanwijzing voor de ontwikkeling van biodiversiteit op de campus. Het aantal groene verblijfsplekken – locaties bedoeld voor verblijf met veel groen – laat zien in hoeverre de campus een gezonde en natuurvriendelijke verblijfsplek is.

7. Gebied 2019				
7.1	Oppervlakte waterberging (m²)	2018	2019	
	Oppervlakte openwater USP	-	119,102	
7.2	Ontwikkeling biodiversiteit (%)	2012	2015	2019
	Totaal waarnemingen van			
7.2.1	gidssoorten	4	12	9
		2018	2019	
7.2.2	Aantal insectenhôtels 2018	3	9	
7.2.3	Ecologische bermen (m)	77,500	81,300	
7.3	Groene verblijfsplekken (#)	2018	2019	
	# verblijfsplekken	21	23	

Tabel 6. KPI's voor het meten van duurzaamheid op het universiteitsgebied.

7.1 OPPERVLAKTE WATERBERGING

Het bergen en infiltreren van hemelwater (neerslag) en het ontzieren van het riool op momenten van extreme regenval is een belangrijke manier waarop de universiteit zich aanpast aan het veranderende klimaat. De Universiteit Utrecht wil waar mogelijk eigen terreinen en gebouwen (daken) inrichten voor waterberging.

'Duurzaamheid gaat verder dan het reduceren van CO₂-uitstoot. Duurzaamheid gaat ook over verantwoord omgaan met onze natuurlijke hulpbronnen. De diversiteit aan planten en dieren om ons heen bepaalt het functioneren van ecosystemen en daarmee de levering van cruciale ecosysteemdiensten zoals bestuiving. Het is belangrijk dat de Universiteit Utrecht ook haar impact op de wereldwijde biodiversiteit zichtbaar maakt, en ernaar streeft negatieve impact te verkleinen - en positieve impact te vergroten. Via de kantines en de inkoop van materialen kan de overzeese biodiversiteit-voetafdruk worden geminimaliseerd. Dichter bij huis, in het Utrecht Science Park, liggen kansen om de regionale biodiversiteit te versterken. Dit kan door beter rekening te houden met de eisen die kenmerkende plant- en diersoorten, zoals de steenuil, ijsvogel en kievit, stellen aan hun leefgebied.'

*Merel Soons, Hoogleraar
Plantenverspreidingsecologie &
natuurbescherming*

Een resultaat in 2019 is de herontwikkeling van het Leuvenplein. Hier is voor het eerst in het Utrecht Science Park (USP) een zogenaamd infiltratieriool toegepast. Een infiltratieriool zorgt ervoor dat regenwater wordt uitgevloeid in de bodem. Zo houdt het gebied langer water vast en wordt het gewone riool ontlast. De capaciteit is 200 m³. Dit staat gelijk aan 200.000 liter. Ter vergelijking: op een 'natte dag' (KNMI: 10 millimeter regen) valt er op een voetbalveld 50.000 liter water.

Daarnaast is er in 2019 vastgesteld hoeveel oppervlaktewater er in het USP is: 119.102m². Dit getal wordt gehanteerd als nulpunt. De universiteit wil deze hoeveelheid komende jaren uitbreiden. In 2020 wordt er middels een Green Office Living Lab door studenten gezocht naar de mogelijkheden voor meer oppervlaktewater in stedelijke gebieden in het USP.

7.2 ONTWIKKELING BIODIVERSITEIT

Soortenrijkdom is een belangrijke indicator van biodiversiteit. Om insecten biodiversiteit te stimuleren, worden insectenhôtels geplaatst. Daarnaast is de ontwikkeling van ecologische bermen belangrijk omdat soortenrijke graslanden een leefgebied vormen voor tal van planten en diersoorten en zorgen voor 'ecologische infrastructuur'.

Om aan te geven hoe de biodiversiteit op de campus zich over langere tijd ontwikkelt, werkt de Universiteit Utrecht met een kleine groep zogenaamde gidssoorten. Immers, de aanwezigheid van deze soorten is afhankelijk van hoe goed het gehele ecosysteem functioneert. De volgende soorten waren in 2018 gekozen als USP gidssoorten: De steenuil, ijsvogel en kievit.

In 2019 heeft bureau Eelerwoude een nieuwe natuurwaardenkaart van het USP opgesteld. Er zijn dit jaar vier gidssoorten toegevoegd: de zwarte roodstaart, grote bonte specht, brede wespenorchis en gevlekte orchis. Een gidssoort wordt aangewezen wanneer er voor die soort een geschikt leefgebied is gevonden in het USP.

De gidssoorten zeggen ieder iets over de kwaliteit van een specifiek leefgebied:

- *Steenuil* (kleinschalig boerenland met knotbomen): in 2019 niet aangetroffen. In 2015 was deze op twee locaties waargenomen.
- *Kievit* (weidevogelgraslanden): van alle weidevogels is op het terrein van het USP alleen van de kievit nog één leefgebied waargenomen in de schapenweide. Deze locatie is minder intensief bemest dan de overige graslanden in het USP en daarom geschikt. In 2015 waren vier paartjes (dus acht exemplaren) aangetroffen.
- *Ijsvogel* (poelen en watergangen): Ook de ijsvogel is in het Natuurwaardenonderzoek van Eelerwoude uit 2019 niet aangetroffen. In het natuurwaardenonderzoek van Eelerwoude uit 2015 was de ijsvogel voor het eerst tweemaal aangetroffen.

In het natuurwaardenonderzoek 2019 is ook ingezoomd op leefgebieden zoals Bebouwde omgeving (gidssoort zwarte roodstaart) en Houtopstanden (gidssoort grote bonte specht). Daarnaast zijn plantensoorten de brede wes-

Vlnr: steenuil, ijsvogel, Kievit, bonte specht, zwarte roodstaart, gevlekte orchis en brede wespenorchis.

penorchis en gevlekte orchis toegevoegd aan de soorten om te monitoren. Deze soorten zijn een algemene gidssoort, niet specifiek voor een bepaald leefgebied.

- De zwarte roodstaart is verspreid in het USP aanwezig tussen de universiteitsgebouwen. Er zijn vijf territoria van de zwarte roodstaart en twee voor de grote bonte specht aangetroffen.
- Aan de Hoofddijk bevinden zich ter hoogte van de Lundlaan enkele schralere zones waar een kruidige beplanting zich heeft ontwikkeld. De brede wespenorchis is hier aanwezig. Hoewel het een geschikt leefgebied is voor de gevlekte orchis is deze tijdens het natuurwaardenonderzoek 2019 niet aangetroffen.

De algemene conclusie is dat de biodiversiteit op de campus achteruitgaat, in lijn met de landelijke trend. Om die reden maakt de universiteit in 2020 een biodiversiteitsplan, om de achteruitgang op de campus een halt toe te roepen en om natuur toe te voegen.

7.3 GROENE VERBLIJFSPLEKKEN

In 2019 zijn er twee groene verblijfsplekken bijgekomen. Langs de Genève- laan zijn vier hangmatten geplaatst en bij het *tiny forest* is ook een hangmat aangebracht. In totaal zijn er nu 23 groene verblijfsplekken.

ACTIVITEITEN 2019

- Natuurwerkdag. De universitaire bestuursdienst, Botanische Tuinen en Landschap Erfgoed Utrecht organiseerden in oktober 2019 een Natuurwerkdag voor universitaire medewerkers. Ruim 50 deelnemers plantten 10.000 bollen. Anderen hebben gehooïd waar eerder gemaaid is en broedhopen gemaakt voor de ringslang. Daarnaast is in een klein natuurgebied in het USP een dichtgegroeide poel ontdaan van begroeiing, zodat de zon er weer bij kan en het wateroppervlak weer zichtbaar is geworden.
- *Tiny forest*. Op de kruising van de Cambridge- laan en de Bisschopssteeg is een *tiny forest* aangelegd. Het *tiny forest* is ongeveer even groot als een tennisbaan en er zijn bijna 600 inheemse bomen en planten te vinden. Dit maakt het een goede plek voor vogels, insecten en andere dieren om zich te nestelen.

VOORUITBLIK 2020

- De directie Vastgoed & Campus werkt in 2020 het Ambitiedocument Utrecht Science Park verder uit tot een Uitvoeringsagenda. Hieruit volgen maatregelen en doelstellingen voor onder andere biodiversiteit. De Uitvoeringsagenda levert ook aanvullende indicatoren, waarover gerapporteerd wordt in het volgende duurzaamheidsjaarverslag.
- De afdeling Gebiedsontwikkeling maakt in 2020 een plan om verharding te vervangen door groen, om de verschijnselen van hittestress tegen te gaan. Ook ontwikkelt deze afdeling beleid op het hergebruiken van materiaal en circulaire materialen in de openbare ruimte. Hierover wordt volgend jaar gerapporteerd in dit verslag.
- Biodiversiteitsplan. Wereldwijd staat de biodiversiteit door niet-duurzaam landgebruik zwaar onder druk. Ook in het Utrecht Science Park (USP) en omgeving neemt de biodiversiteit al enkele decennia af. In 2019 is een start gemaakt met het opstellen van een biodiversiteitsplan voor de campus, dit plan wordt in 2020 gepresenteerd.
- In 2020 maakt de gemeente Utrecht een Omgevingsvisie voor het USP. De universiteit neemt hieraan deel als grondeigenaar, en voert hierin de ambities voor een groene campus door. Onderdeel van de Omgevingsvisie is de werkgroep groen. Deze werkgroep heeft als doel groen en landschap meer te verbinden met de bebouwde omgeving, zodat er een symbiose tussen landschap en gebouwen ontstaat.

Mobiliteit

INTRODUCTIE

Mobiliteit vormt een belangrijk thema voor de Universiteit Utrecht. In het kader van onderwijs en onderzoek reizen medewerkers en studenten dagelijks naar een of meerdere universiteitslocaties en regelmatig naar evenementen in het buitenland. Mobiliteit is dan ook goed voor een kwart van de CO₂-voetafdruk van de universiteit. De universiteit wil reizen ten behoeve van onderwijs en onderzoek zo goed mogelijk blijven faciliteren, maar wil ook werken aan het minimaliseren van de uitstoot. In het *Ambitiedocument Utrecht Science Park* (zie hoofdstuk 4) heeft de organisatie doelen geformuleerd voor duurzame mobiliteit. De belangrijkste punten:

Fiets, voetganger en openbaar vervoer komen op de eerste plaats. Zo wordt er ingezet op goede en veilige fietspaden en voldoende stallingsmogelijkheden. Minder en schonere auto's, parkeren aan de randen van het gebied en goede voorzieningen voor elektrische auto's, zoals laadpalen of een elektrisch laadstation.

Met het project *Anders Reizen* vermindert de universiteit de uitstoot door vliegvlagen.

INDICATOREN

De gekozen indicatoren geven gezamenlijk een beeld van duurzame mobiliteit van de universiteit. Het gaat om zowel mobiliteit in het kader van bedrijfsvoering als van woon-werkverkeer van medewerkers. Om uitstoot door woon-werkverkeer inzichtelijk te krijgen, wordt jaarlijks het autogebruik in het Utrecht Science Park (USP) geteld. De universiteit wil dat autogebruik in 2020 nog maximaal 20% van al het woon-werkverkeer uitmaakt. Daarnaast wordt het aantal laadpunten voor elektrische auto's geteld. Zowel bedrijfswagens van de universiteit als auto's van medewerkers kunnen hier worden opgeladen.

Wat betreft bedrijfsvoering: voor het wagenpark van de Universiteit Utrecht is in de CO₂-strategie als doel gesteld: emissievrij in 2020. Dit wordt bijgehouden met de indicator 'emissievrije auto's': auto's die in de gebruiksfase geen broeikasgassen uitstoten. In volgende edities worden onder meer gegevens over vliegvlagen toegevoegd.

8. Indicatoren mobiliteit voor 2019		
	2018	2019
8.1 Emissievrije auto's UU FSC	8%	67%
# auto's lease 100% elektrisch	1	8
# auto's lease totaal	13	12
8.2 Autogebruik medewerkers	20%	2
8.3 Laadpunten elektrische auto's USP	2	34

Tabel 7. KPI's voor het meten van duurzame mobiliteit.

8.1 EMISSIEVRIJE AUTO'S

In 2019 werden zeven nieuwe elektrische auto's toegevoegd aan het lease-wagenpark van de universiteit. Dit zijn alle auto's die het Facilitair Service Centrum (FSC) van de universiteit bij een leasemaatschappij huurt.

Eind 2019 waren daarmee acht van de twaalf auto's (67%) van het lease-wagenpark volledig elektrisch. In 2018 was dit 8%. Het doel is om in 2020 enkel nog emissievrije auto's te hebben in het wagenpark van de universiteit (zoals vastgelegd in de CO₂-strategie 2017-2020). De indicator meet hoeveel auto's het FSC least en welk deel daarvan 100% elektrisch is. Het FSC vervangt huidige auto's door elektrische auto's wanneer het leasecontract afloopt. Bijna alle contracten van niet-elektrische auto's lopen af in 2020.

Vooralsnog vallen voertuigen die in beheer zijn van faculteiten en Boerderij De Tolakker (onderdeel van de faculteit Diergeneeskunde) buiten het bereik van deze indicator. Dit waren in 2019 in totaal nog eens 24 voertuigen (2018: 26). Omdat het hier gaat om werk- en voertuigen die zwaarder (boerderij)werk verrichten, zijn deze voertuigen over het algemeen lastig te elektrificeren. De brandstof van deze werk- en voertuigen wordt wel meegenomen in de CO₂-voetafdruk van de universiteit.

8.2 AANTAL MEDEWERKERS DAT MET DE AUTO NAAR DE UNIVERSITEIT UTRECHT REIST

22% van de medewerkers in het USP reist met de auto naar het werk. Dit is een verhoging ten opzichte van de 20% in 2018, met als reden dat er dit jaar completere gegevens beschikbaar zijn. Deze gegevens komen uit het parkeermanagementsysteem van de UU en P+R Utrecht Science Park. Op de drukste dag van het jaar parkeren ruim 1.300 van de 6.042 UU-medewerkers hun auto in het USP. Van een daling lijkt geen sprake. Autogebruik van studenten is niet meegeteld omdat dit een verwaarloosbaar aandeel in het totaal is (2% van de studenten volgens DTV, 2017).

Het percentage komt overeen met de uitkomst van het mobiliteitsonderzoek van DTV Consultants uit 2017, namelijk 23% van de medewerkers. Een ander onderzoeksbureau (&Morgen) heeft in 2017 gelijksoortig onderzoek gedaan naar welk deel van medewerkers in de binnenstad en University College (UCU) met de auto komt. Dit was 6%. Van de binnenstad en UCU zijn geen parkeergegevens beschikbaar.

8.3 LAADPUNTEN ELEKTRISCHE AUTO'S IN HET USP

De universiteit plaatst laadpunten voor elektrische auto's om het gebruik van elektrische auto's (door de UU en door haar medewerkers) te faciliteren en stimuleren. In 2019 zijn 32 slimme laadpunten toegevoegd. Deze slimme laadpalen kunnen auto's zowel opladen als ontladen, waardoor fluctuaties in het elektriciteitsnetwerk door hernieuwbare energie beter kunnen worden opgevangen. Deze laadpunten zijn onderdeel van het Smart Solar Charging-project (zie beneden onder 'Activiteiten 2019'). In het duurzaamheidsjaarverslag van 2020 worden de gebruikersgegevens van deze laadpunten als indicator toegevoegd. Er bevinden zich daarnaast 28 laadpunten in de openbare P+R en vier bij het Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMCU). Op dit moment heeft de UU nog geen kwantitatief doel geformuleerd voor het aantal laadpalen in de komende jaren.

ACTIVITEITEN 2019

Reductie zakelijke vlieguren

- De UU lanceerde op 5 november 2019 de *Anders Reizen Campagne*. Het doel: 50% minder vliegen in 2030 door medewerkers actief te stimuleren meer gebruik te maken van digitale middelen voor samenwerking en onderwijs.

Activiteiten woon-werkverkeer

- Samen met het UMCU, de Hogeschool Utrecht, het Prinses Maxima Centrum en Nutricia Danone ontwikkelde de Universiteit Utrecht in 2019 een carpoolapp voor het USP. Helaas doorstond de app de testfase niet en is de app niet in gebruik genomen. In 2020 willen de partijen alsnog een 'USP carpool-community' opzetten.
- De universiteit organiseerde promotie-acties voor (elektrisch) fietsen: op de nationale Fiets naar je Werk Dag op 23 mei 2019 boden diverse leveranciers in het USP fietsen aan met korting. Tijdens Low Car Diet probeerden 30 medewerkers twee weken lang gratis een e-bike voor hun woon-werkverkeer. Eén van de deelnemers beschrijft haar ervaring:
- In 2019 ging de tram (ook wel 'de Uithoflijn') rijden. Dit bevorderde het reisgemak voor medewerkers die van Utrecht Centraal Station naar het USP reizen. Buslijn 12, de drukste busverbinding van het land, werd hierdoor uit de dienstregeling gehaald.
- Alle medewerkers van de UU ontvingen een reguliere tegemoetkoming in de reiskosten voor woon-werkverkeer, ongeacht de wijze van vervoer. Deze vergoeding is sinds 1 oktober 2019 verhoogd van €0,06 naar €0,10 per kilometer. Deze maatregel is gunstiger voor fietsers en ov-gebruikers, omdat automobilisten een eigen bijdrage voor het parkeren gaan betalen.

"Op de fiets naar je werk, wie wil dat nou niet. Hoewel 23 kilometer vanuit Amersfoort toch wel ver is op mijn krakkemikkige stadsfietsje... Ik was blij dat ik tijdens de Low Car Diet-campagne de mogelijkheid kreeg om twee weken lang een e-bike uit te proberen, om te kijken of dit iets voor mij zou zijn. En het was zeker iets voor mij. Tot mijn grote vreugde kon ik de fiets vervolgens overkopen voor een aantrekkelijk bedrag. Lekker met de wind in de haren, vergezeld door fluitende vogeltjes, is een uur elektrisch fietsen helemaal niet zo lang. En op de terugweg ga ik met een kleine omweg dwars door de Soestduinen, om de drukte op het werk ook echt achter mij te kunnen laten. Ik kan het iedereen aanraden."

*Sigrid Dekker, Communicatiemedewerker
Universiteit Utrecht*

Emissievrije auto's en laadinfrastructuur

- UU-medewerkers kunnen sinds oktober 2019 gebruikmaken van elektrische deelauto's van WeDriveSolar voor zakelijke ritten. Doel hiervan is dat medewerkers niet met de eigen auto naar het werk komen omdat ze een auto nodig hebben voor een zakelijke afspraak gedurende de werkdag. In 2019 zijn de eerste zakelijke ritten gemaakt. In 2020 krijgt de pilot meer promotie om meer gebruik te stimuleren. Ook zijn op 16 oktober 2019 de laadpalen van Smart Solar Charging officieel geopend. Het gaat hier om 32 laadpunten op vier parkeerlocaties. Zie ook het [persbericht](#).

VOORUITBLIK 2020

Reductie zakelijke vliegreizen

- Er start een pilot waarbij twee reisbureaus hun diensten aanbieden aan medewerkers van de universiteit. Deze pilot is bedoeld om te leren hoe reisbureaus medewerkers kunnen ontzorgen bij het boeken van zakelijke reizen en verblijven. Een belangrijke andere reden om te werken met een vast reisbureau is het verkrijgen van beter inzicht in reisbewegingen van medewerkers. Via het reisbureau kan de universiteit van duurzaam reizen de norm te maken, bijvoorbeeld door de trein als standaard in te stellen. Deze pilot zal anderhalf jaar duren, met als doel te bepalen of, en hoe, een daadwerkelijke Europese aanbesteding van een reisbureau zal worden opgezet.
- De Anders Reizen-campagne wordt voortgezet. Er worden in 2020 veel audiovisuele middelen geïnstalleerd. Daardoor kunnen onderzoekers en docenten beter online communiceren met collega's en relaties wereldwijd, zodat zij elkaar niet altijd meer fysiek hoeven op te zoeken. De Anders Reizen-campagne richt zich op het bereiken van studenten en medewerkers.
- De universiteit start met het uitgeven van de Travel Green Grant aan UU-studenten die op uitwisseling gaan. De universiteit biedt studenten die op uitwisseling gaan een groene reisbeurs aan: een vergoeding voor de kosten van het duurzamer reizen naar hun bestemming.

Activiteiten woon-werkverkeer

- Per 1 januari 2020 is de fietsregeling opgehoogd van €1000,- naar €1500,-. Met de fietsregeling kopen medewerkers belastingvrij een (elektrische) fiets. Deze fietsregeling is verhoogd om medewerkers extra te stimuleren met de (elektrische) fiets naar het werk te komen.
- 'Ik fiets' is een campagne die drie maanden loopt vanaf maart 2020. Medewerkers en studenten kunnen in de Ik fiets-app punten sparen met het maken van fietsritten. In verband met de coronacrisis (lente 2020) wordt deze actie verlengd tot oktober. Via deze campagne kunnen deelnemers ook tijdelijk bij fietsdealers langs om kosteloos een e-bike te proberen voor een aantal weken.

Emissievrije auto's en laadinfrastructuur

- Bij goed gebruik gaat voor op de langere termijn gekeken worden of, en hoe de laadinfrastructuur kan worden uitgebreid. Dit ter bevordering van het gebruik van elektrische auto's.
- Het project elektrische deelauto's wordt sterker gepromoot en wordt voortgezet.

Catering

INTRODUCTIE

De Universiteit Utrecht koopt grote volumes voeding en drank voor vergaderingen en evenementen. Medewerkers en studenten kopen lunch en warme maaltijden in de restaurants. De Universiteit Utrecht wil het cateringaanbod steeds verder verduurzamen. De productie van groente, fruit, granen en vlees heeft vaak uitstoot van broeikasgassen, schade aan biodiversiteit, waterverbruik en ontbossing tot gevolg. De universiteit wil deze negatieve impacts vermijden door duurzame keuzes te maken bij de inkoop van cateringproducten.

De ambitie om het cateringaanbod te verduurzamen is vastgelegd in het strategisch duurzaamheidsplan (2019) waarin onder meer de duurzaamheidsdoelen staan van de directie Facilitair Service Centrum, dat verantwoordelijk is voor de catering.

Op verzoek van de universiteit besteedt de cateraar veel aandacht aan plant aardige opties, het voorkomen van voedselverspilling, lokaal geteeld voedsel van het seizoen en gezonde keuzes. Zo heeft de cateraar in het Educatorium in Utrecht Science Park een deel van het buffet geheel vegetarisch ingericht en is het banqueting aanbod standaard vegetarisch. Wetenschappers van het Future Food Hub werken hieraan mee.

INDICATOREN

In deze editie van het duurzaamheidsjaarverslag wordt duurzame catering met drie indicatoren gemeten: voedselverspilling, verhouding vlees-vegetarisch en verpakkingen. Vlees en voedselverspilling hebben samen veruit de grootste milieu-impact. De komende jaren wordt dit uitgebreid met andere thema's die ook relevant zijn voor een duurzaam cateringaanbod.

9. Catering 2019			
9.1 Voedselverspilling		2019	2018
Verspild voedsel in banqueting (%)	<i>cijfers in 2020</i>		
9.2 Vlees vs Vega		2019	2018
Ontwikkeling (% reductie vlees)		-20%	
Inkoop vlees (kg)		16.000	20.000
9.3 Verpakkingen		2019	2018
Verpakkingen van 1 type materiaal (%)	<i>cijfers in 2020</i>		
Gerecyclede of herbruikbare verpakkingen (%)			
Aandeel plastic verpakkingen (%)			

Tabel 8. KPI's voor het meten van bewuste catering.

9.1 VOEDSELVERSPILLING

De universiteit heeft als doel om de voedselverspilling van de banqueting met 25% te laten afnemen in 2018 en 50% in 2024 – ten opzichte van 2015. Verspilling in de restaurants valt buiten de scope. Gescheiden weggegooid voedsel wordt door afvalverwerker Renewi vergist tot compost.

In 2019 is niet gemeten met hoeveel de voedselverspilling afgenomen is. Wel is er aandacht naar bestellers en gebruikers gegaan om hen duidelijk

te maken dat zij een rol spelen in het terugdringen van voedselverspilling. In 2020 zal in een afgebakende periode gemeten worden wat de voedselverspilling op dat moment is. De afdeling Contract- en Leveranciersmanagement zal in samenwerking met de nieuwe cateraar zorgen dat er jaarlijks gemeten wordt.

9.2 VERHOUDING VLEES-VEGETARISCH RESTAURANT EN BANQUETING

Het doel voor de catering van de universiteit is het verlagen van het vlees- en vispercentage in de totale inkoop. In 2021 moet het volledige banqueting-aanbod vegetarisch zijn.

De universiteit is het vegetarische assortiment sinds enkele jaren aan het uitbreiden, zowel in de restaurant als bij evenementen en vergaderingen. Het effect van deze extra aandacht is inmiddels terug te zien in de inkoopcijfers van Sodexo. In 2019 werd er minder vlees ingekocht door Sodexo voor de UU. In 2018 werd er nog bijna 20.000 kilo vlees ingekocht, in 2019 was dat 16.000 kilo. Ook het gebruik van zuivelproducten (kaas en melk) is teruggedrongen (10%).

9.3 VERPAKKINGEN

Universiteit Utrecht heeft de volgende doelen gesteld:

Vanaf september 2022 worden in de catering van de UU 100% van de verpakkingen van één type materiaal per verpakking gebruikt, die 100% gerecycled kunnen worden of herbruikbaar zijn.

De universiteit onderzoekt hoe het gebruik van plastic verpakkingen zo ver mogelijk teruggebracht kunnen worden in de catering.

Op dit moment zijn er nog geen gegevens beschikbaar over het gebruik van verpakkingen. De afdeling Contract- en Leveranciersmanagement pakt dit op met de nieuwe cateraar.

MIJLPALEN 2019

- Op 11 september is het Future Food Lab in het Educatorium geopend. Dit lab biedt onder meer vegetarische tomatenburgers en 'not-dogs' aan, net als een soep van geredde groentes. Tot 1 maart 2020 zijn al 4.521 hamburgers, 839 not-dogs en 4.714 soepjes verkocht.
- In februari 2019 is automatenleverancier Maas

gestopt met het verkopen van PET flesjes water uit de frisdrankautomaten. Dit zorgt voor een reductie van ongeveer 28.000 PET flesjes per jaar.

VOORUITBLIK 2020

- Vanaf juli 2020 zal de catering van de UU niet meer worden uitgevoerd door Sodexo maar door Eurest. Eurest opereert met de volgende principes: (1) voedselverspilling tegen gaan, (2) samenwerken met hun leveranciers om het gebruik van single use plastic drastisch te verminderen en (3) gehoor geven aan consumentvragen naar plant based keuses en vleesalternatieven. Samen met de cateraar zal de universiteit het aanbod verder verduurzamen.
- Alle zakelijke lunches die de nieuwe cateraar levert aan de universiteit zullen standaard vegetarisch zijn.

Duurzaam bewustzijn

INTRODUCTIE

De Universiteit Utrecht (UU) bestaat uit zo'n 32.000 studenten en 7.000 medewerkers. Zij spelen een cruciale rol in de verduurzaming van de universiteit. Niet alleen zijn zij het die veranderingen binnen de organisatie realiseren; ook nemen zij deze ervaring mee naar andere omgevingen. Zo reikt de duurzame impact van medewerkers en studenten in potentie nog een stuk verder. Genoeg reden voor de UU om het niveau van kennis en leiderschap onder haar medewerkers en studenten verder te versterken. De stap die hieraan voorafgaat is het vergroten van het bewustzijn rondom duurzaamheid.

INDICATOREN

Duurzaam bewustzijn wordt op twee manieren gemeten:

- Het socialemediabereik van de Green Office geeft een indicatie van de interesse van medewerkers en studenten in de duurzame ontwikkeling van de universiteit. De UU vindt het belangrijk dat het bewustzijn van studenten en medewerkers op het gebied van duurzaamheid groeit in de periode dat zij door werk of studie verbonden zijn aan de universiteit. Het bewustzijn ten aanzien van een bepaald onderwerp is niet eenvoudig meetbaar. Wel zijn er meetbare zaken die een indicator kunnen zijn voor het bewustzijn ten aanzien van duurzaamheid, zoals volgersaantallen op sociale media.
- Het aantal studentvrijwilligers van de Green Office geeft een indicatie van de betrokkenheid van studenten bij de duurzame ontwikkeling van de universiteit. Het doel is de betrokkenheid van de vrijwilligers te verhogen zodat zij voor langere tijd aan de Green Office verbonden willen zijn. Daarnaast wil de Green Office de diversiteit van studierichtingen van studenten die zich aanmelden als vrijwilliger verhogen: de verschillende faculteiten moeten allemaal terug te zien zijn in het Green Office-vrijwilligersbestand. De Green Office werft actief nieuwe vrijwilligers, met name tijdens de introductietijd en de start van het academisch jaar, met zowel online als fysieke promotie.

Vanaf 2020 worden nieuwe indicatoren aan de duurzaamheidsmonitor toegevoegd, zoals aantallen bezoekers van evenementen rondom het thema duurzaamheid, de hoeveelheid van de afvalberg geredde items middels de *Green Office Thrift Shop* en het aantal uitgereikte *Travel Green Grants*.

10. Indicatoren bewustzijn rondom duurzaamheid voor 2019			
10.1 Socialemediabereik Green Office UU	2017	2018	2019
Instagram-volgers (op 31-12)	-	1.164	1.534
Facebook-paginalikes (op 31-12)	2.758	3.322	3.899
Bereik Insta-stories			4.000
10.2 Vrijwilligers Green Office UU		2018	2019
# actieve vrijwilligers		59	85

Tabel 9. KPI's voor het meten van duurzaam bewustzijn onder studenten en medewerkers.

10.1 SOCIALEMEDIABEREIK GREEN OFFICE UU

Eind 2019 was het aantal volgers van het Green Office-instagramaccount 1.534 (32% groei t.o.v. eind 2018) en het aantal Green Office-facebook-paginalikes 3.899 (17% groei t.o.v. eind 2018).

De Green Office zet in op een organische groei van haar bereik door middel van het bieden van inhoudelijke, integere content via haar socialemediakanalen. Naast het aanbieden van content op de eigen kanalen, startte de Green Office in het najaar van 2019 met zogeheten maandelijkse *Insta story takeovers* van het UU-instagramkanaal. De drie stories in 2019 bereikten telkens ruim 4.000 volgers.

10.2 AANTAL VRIJWILLIGERS

In 2019 waren 85 vrijwilligers actief bij de Green Office.

Omdat de Green Office bewust met een wisselend vrijwilligersaantal per jaar werkt, op basis van de inhoud van projecten, zegt deze indicator op de lange termijn niet veel meer over het verloop van de betrokkenheid onder studenten. Daarom zal deze indicator in de volgende editie waarschijnlijk worden vervangen door andere indicatoren, zoals aantallen evenementenbezoekers.

ACTIVITEITEN 2019

- De Green Office ging een samenwerking aan met het Digitaal Universiteitsblad (DUB). Eind 2019 publiceerde DUB het eerste *Green Office-artikel* uit het thema duurzaam reizen. Het artikel werd in totaal ruim 3.700 keer geopend. In 2020 wordt deze samenwerking doorgezet.
- Ook de lokale media schonken aandacht aan projecten van de Green Office. Zo kwamen *Radio M* en *RTV Utrecht* langs bij het Future Food Lab en publiceerden *De Utrechtse Internet Courant (DUIC)*, *nu.nl* en *RTV Utrecht* over het *tiny forest*.

De Green Office *onderzocht* in hoeverre studenten belang toekennen aan duurzaamheid. Onder de respondenten vond het merendeel duurzaamheid zeer belangrijk. Internationale studenten scoorden hierin significant hoger dan Nederlandse studenten. Ook vonden vrouwelijke respondenten duurzaamheid over het algemeen belangrijker dan mannelijke respon-

denten. Meer dan de helft van de ondervraagden was reeds bekend met het werk van de Green Office.

- In september opende het **Future Food Lab** in het Educatoriumrestaurant. Het Future Food Lab is een samenwerking tussen cateraar Sodexo, Future Food Utrecht en de Green Office. Binnen het Future Food Lab verkennen studenten, wetenschappers, medewerkers en cateraar samen een toekomst van duurzaam voedsel.
- In november plantte de Green Office in samenwerking met de Utrechtse Biologenvereniging een *tiny forest* in het Utrecht Science Park. Dit is Nederlands eerste *tiny forest* dat in beheer is van een universiteit. Een totaal van 600 bomen vergroot de ecologische waarde van de campus en biedt kans voor onderzoek.
- Twee succesvolle (vervolg)edities van de Green Office **Thrift Shop** vonden plaats, waarbij duizenden items van vertrekkende studenten een tweede leven kregen in de kamers van nieuwe studenten. Ook veel medewerkers maakten gebruik van deze tweedehandswinkel in het USP.
- De Green Office werkte aan extra zichtbaarheid door *pop-ups* te organiseren bij verschillende **Studium Generale-lezingen**.
- In de zomer van 2019 opende ook het University College Roosevelt een eigen Green Office: het **Eleanor Green Office**. Net als haar zusterafdeling in Utrecht richt de Eleanor Green Office zich op het organiseren van activiteiten en projecten om de community te betrekken bij de duurzame ontwikkeling van de universiteit.
- In 2019 startte de eerste editie van **Our Big Fat Green Trip**. Met deze campagne stimuleert de Green Office studieverenigingen om duurzame reisplannen te maken.
- In de Green Office vonden in 2019 voor het tweede jaar **themasessies duurzaamheid** plaats. Deze werden georganiseerd door de directie Vastgoed & Campus (V&C), met als doel medewerkers op een laagdrempelige manier te inspireren tot werkgerelateerde duurzaamheidskeuzes. In totaal bezochten zo'n 650 medewerkers de sessies.
- Sinds 2018 maakt het programma duurzaamheid duurzame content voor tv-schermen in gebouwen. Deze content heeft als doel het duurzaam bewustzijn onder medewerkers en studenten te vergroten. De content belicht duurzaamheidsontwikkelingen, feiten en cijfers en geeft duurzaamheidsverhalen vanuit de organisatie weer. In 2019 is het concept doorontwikkeld en wordt de content iedere twee maanden ververs. Dit heeft ervoor gezorgd dat meer gebouwen en faculteiten de content laten meedraaien op eigen screencasting schermen. Daardoor is het totale bereik vervijfvoudigd sinds 2018.

VOORUITBLIK 2020

- In 2020 organiseren verschillende afdelingen van de Universiteit Utrecht wederom evenementen met als doel het vergroten van het duurzaamheidsbewustzijn van studenten en medewerkers. Bijvoorbeeld:
- Een **virtuele biodiversiteitsweek**: in mei organiseert de universiteit een virtuele biodiversiteitsweek. Studenten en medewerkers worden meegenomen in het belang van biodiversiteit, zowel op lokaal als op internati-

onaal niveau, en in de biodiversiteitsplannen van de universiteit. Tijdens de week worden UU'ers ook gestimuleerd zelf aan de slag te gaan met biodiversiteit, bijvoorbeeld op eigen tuin of balkon. Daarnaast zijn er virtuele wandelingen door het groen in en rondom het USP beschikbaar.

- Het **Future Food Lab** krijgt een vervolg. Per juni 2020 is er een nieuwe cateraar gecontracteerd waarmee de universiteit het Future Food Lab verder gaat ontwikkelen. Doel blijft wetenschap, onderwijs en voedselvoorziening met elkaar te combineren en de restaurantbezoeker te informeren over duurzame voedselkeuzes.
- **De duurzame monitor**, die medewerkers in de fysieke ruimte op creatieve wijze informeert over duurzaamheid op de universiteit, wordt verder ontwikkeld. Het aantal locaties wordt uitgebreid. Doel is om in 2020 duurzame content in tien universiteitsgebouwen te laten draaien.
- Studenten kunnen in 2020 aanspraak maken op de **Travel Green Grant**: de UU stelt voor circa 150 uitwisselingsstudenten per semester een Travel Green Grant ter beschikking. Voorwaarde is dat de studenten het vliegtuig laten staan en in plaats daarvan voor een minder milieubelastende optie kiezen, zoals de bus of trein.

Overzicht ontwikkeling indicatoren

Tabel 10 en 11 geven een overzicht van hoe de indicatoren zich het afgelopen jaar hebben ontwikkeld (ten opzichte van 2018, tenzij anders vermeld). Voor sommige indicatoren is 2019 het eerste meetjaar, zoals bij de game Utrecht 2040. De ontwikkeling van deze indicatoren is in tabel Y aangegeven met een (~).

Totaalscore	
Verbetering ten opzichte van basisjaar	1
Gelijk gebleven of eerste meting	6
Verslechtering ten opzichte van basisjaar	4

Tabel 10. Voortgang 2018-2019.

Deze totaalscore is een manier om een algemene conclusie te kunnen trekken over het effect van de duurzaamheidsinitiatieven van de UU. Zestien van de 26 indicatoren zijn verbeterd ten opzichte van vorig jaar, dat is een mooi resultaat. Bij onder meer duurzaamheidsonderwijs, energiebesparing en elektrische auto's is het effect van inspanningen in de afgelopen jaren goed zichtbaar.

#	Indicator	Ontwikkeling (+ / 0 / -)	Opmerking
1	Onderwijs		
1.1	# afgestudeerden in duurzaamheidsopleidingen	+	
1.2	# eerstejaars studenten dat game Utrecht 2040 speelde	~	Game Utrecht 2040 in 2019 voor het eerst uitgebracht
3	Living Labs		
3.1	# afgeronde Green Office Living Lab projecten	+	
3.2	# overige living lab projecten	0	
4	Energie		
4.1.1	Energiebesparing t.o.v. basisjaar 2014 (%)	+	
4.1.2	Energiebesparing t.o.v. 2018 (%)	+	
4.2.1	Hernieuwbare energie	0	* feitelijk een verslechtering, maar dit jaar getal van vorig jaar naar beneden gecorrigeerd, dus gelijkgebleven.
4.2.2	Hernieuwbare energie incl	-	* minder windenergie ingekocht, door meer eigen opwekking
4.2.3	Vermogen zonnepanelen	+	
4.3	Efficiënt gebruik fossiele bronnen	-	
5	Afval		
5.1	Restafval t		
5.2	Plastic recycling	-	
6	Toekomstbestendige gebouwen		
6.1	BREAAM certificaten	+	
6.2	Energielabels	~	
6.3	Waterverbruik	0	

#	Indicator	Ontwikkeling (+ / 0 / -)	Opmerking
7	Gebied		
7.1	Oppervlakte waterberging (m ²)	0	
7.2.1	Biodiversiteit - # leefgebieden gidssoorten	-	
7.2.2	Biodiversiteit - # insectenhôtels	+	
7.2.3	Biodiversiteit - Ecologische bermen (m ²)	+	
7.3	# groene verblijfsplekken	+	
8	Mobiliteit		
8.1	Emissievrije auto's UU FSC	+	
8.2	Autogebruik medewerkers	0	* Feitelijk een verslechtering, maar oorzaak is andere gegevens uit parkeermanagentsysteem
8.3	Laadpunten elektrische auto's USP	+	
9	Catering		
9.1	Voedselverspilling		geen gegevens beschikbaar
9.2	Vlees	+	
9.3	Verpakkingen	x	geen gegevens beschikbaar
10	Duurzaam bewustzijn		
10.1	Sociale media bereik Green Office Utrecht	+	
10.2	# vrijwilligers Green Office		

Tabel 11. Totale voortgang per KPI 2018-2019.

Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse

Deze duurzaamheidsmonitor is opgesteld volgens de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI).

HOE WERKT HET GRI?

GRI-standaarden bieden een richtlijn voor de manier waarop een organisatie informatie over duurzaamheidsonderwerpen zoals Energie, Materialen en Biodiversiteit naar buiten brengt. In het proces van rapporteren volgens GRI-richtlijnen kijken stakeholders en de organisatie samen naar huidige en toekomstige inspanningen op gebied van duurzaamheid.

Een belangrijk GRI-onderdeel is de materialiteitsanalyse. Dat is een manier om betrokkenen te vragen welke onderwerpen het meest relevant ('materieel') zijn om verslag over uit te brengen.

In [dit filmpje](#) legt de organisatie achter GRI in het kort uit wat GRI is.

Uit de materialiteitsanalyse kwamen de volgende tien thema's naar voren:

1. **Maatschappelijk geëngageerde burgers opleiden:** in hoeverre komen studenten in hun opleiding in aanraking met duurzaamheid?
2. **Maatschappelijk geëngageerde burgers opleiden:** hoe draagt onderzoek bij aan de transitie naar een duurzame samenleving?
3. **Verbinding onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering:** in dit thema is aandacht voor alle 'living lab' projecten, waarin studenten, onderzoekers en medewerkers uit de bedrijfsvoering samen werken aan duurzame oplossingen.
4. **Duurzame energievoorziening:** de energie die de universiteit verbruikt en de uitstoot die dit tot gevolg heeft.
5. **Duurzame renovatie van gebouwen:** dit thema gaat over de gebouwen die de universiteit gebruikt. Toekomstbestendig betekent dat gebouwen over de gehele levenscyclus functioneel, gezond, energieopwekkend en circulair zijn.
6. **Groene Campus:** dit thema gaat over een gezonde en groene werkomgeving die uitnodigt tot ontmoeten en bewegen, een vergroting van de biodiversiteit en klimaatadaptatie.
7. **Duurzame mobiliteit:** dit betreft alle vervoer binnen de organisatie en het woon-werkverkeer van medewerkers en studenten.
8. **Bewuste catering:** de milieu-impact van alle voeding en dranken die de universiteit inkoopt voor studenten, medewerkers en gasten.
9. **Duurzaam bewustzijn:** de mate waarin medewerkers en studenten zich bewust zijn van het belang van duurzaamheid.
10. **Diversiteit en inclusie:** de verscheidenheid aan achtergronden de toegankelijkheid van de universiteit stimuleren.

Sommige vereisten uit GRI worden behandeld in het algemene de Universiteit Utrecht Jaarverslag. Daarnaast stelt de organisatie jaarlijks het interne Jaarbeeld Milieu op, om te voldoen aan vergunningvoorschriften.

MATERIALITEITSANALYSE

De Universiteit Utrecht rapporteert conform het GRI-toepassingsniveau 'core'. Dit betekent dat de Universiteit Utrecht rapporteert op de belangrijkste indicatoren van GRI en de belangrijkste onderwerpen uit de materialiteitsanalyse, zoals het meest gebruikelijk is. De referentietabel hieronder laat zien welk criterium waar in het verslag aan bod komt. Tijdens het proces ter bepaling van de inhoud van het jaarverslag en dit verslag zijn materiële onderwerpen vastgesteld. De werkwijze en het resultaat van de materialiteitsanalyse volgen hieronder. De onderwerpen die door de Universiteit Utrecht zijn aangemerkt als materieel zijn richtinggevend voor het duurzaamheidsbeleid.

In 2018 heeft de organisatie in lijn met de *Global Reporting Initiative Standards* een materialiteitsanalyse uitgevoerd met als doel om thema's te selecteren waarop gerapporteerd gaat worden. Op basis van 11 interviews met betrokkenen vanuit onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering is een enquête uitgestuurd naar 350 belanghebbenden, zowel intern als extern. Deze analyse wordt doorgaans iedere twee à drie jaar uitgevoerd, in 2019 heeft de universiteit dus geen nieuwe analyse gemaakt.

Voor de enquête zijn eerst gesprekken gevoerd met belanghebbenden. Het uitgangspunt was om een goede representatie te bereiken van interne en externe doelgroepen, die vanuit hun functie betrokken zijn bij het duurzaamheidsbeleid van de Universiteit Utrecht en/of expertise hebben over duurzaamheid in organisaties. Op basis van deze gesprekken is een selectie gemaakt van thema's, die in de enquête zijn geprioriteerd naar meest belangrijke thema's. Begin 2018 verstuurd de universiteit een enquête aan studentenorganisaties, interne medewerkers, duurzaamheidscoördinatoren van andere universiteiten, onderwijsbeleidsmedewerkers, UU-wetenschappers en overige stakeholders binnen de UU.

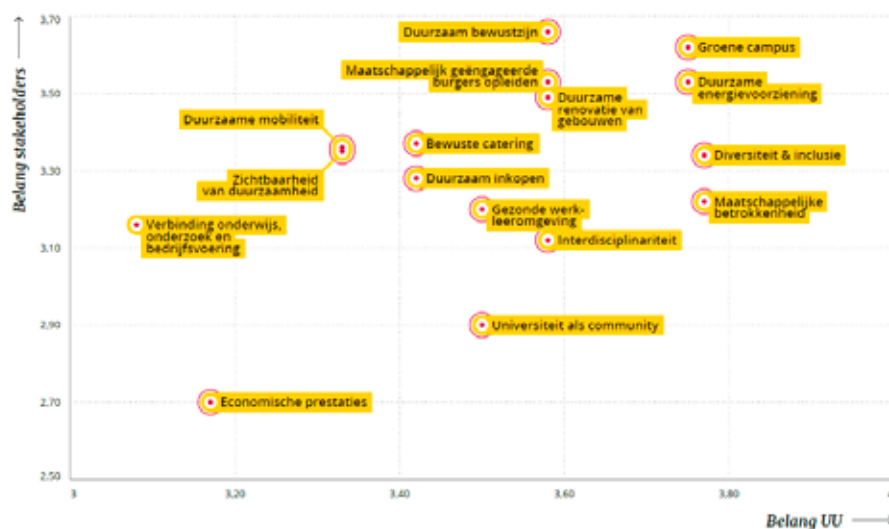
Deze respondenten hebben aangegeven welke thema's zij van belang vonden voor de universiteit en voor dit verslag. Op basis van de respons zijn zeven onderwerpen geselecteerd. Duurzame mobiliteit en Verbinding onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering scoorden iets lager, maar zijn op basis van eerder gemaakte strategische keuzes toch opgenomen in de rapportage.

Mobiliteit is een belangrijk strategisch thema voor de Universiteit Utrecht, omdat het de CO₂-footprint significant beïnvloedt en omdat de bereikbaarheid van Utrecht Science Park een aandachtspunt is. De verbinding van onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering is een speerpunt van het Programma Duurzaamheid en Green Office Utrecht; door kwesties uit de bedrijfsvoering te koppelen aan onderwijs en onderzoek benut de organisatie de aanwezige kennis en biedt het studenten en onderzoekers de kans om bij te dragen aan de verduurzaming van de eigen organisatie.

In de 2019 editie is ook afval toegevoegd als belangrijk thema. In 2019 heeft de universiteit zich namelijk tot doel gesteld in 2030 nul restafval te hebben. De namen van de thema's in dit verslag wijken af van de themanamen in de materialiteitsanalyse, om beter aan te sluiten bij bestaande benamingen binnen de organisatie. Onder de figuur 'Thema's duurzaamheid volgens UU en stakeholders' is hiervoor een tabel opgenomen.

Thema's duurzaamheid volgens UU en stakeholders

Materialiteitsmatrix 2018

Thema in materialiteitsanalyse	Thema in huidig verslag
Maatschappelijk geëngageerde burgers opleiden	Duurzaamheid in Onderwijs Duurzaamheid in Onderzoek
Verbinding onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering	Living Labs
Duurzame energievoorziening	Energie
Duurzame renovatie van gebouwen	Toekomstbestendige gebouwen
Groene Campus	Gebied
Duurzame mobiliteit	Mobiliteit
Bewuste catering	Catering
Duurzaam bewustzijn	Duurzaam bewustzijn

NB: Diversiteit en inclusie kwam in de analyse naar voren als relevant onderwerp, maar is in dit rapport niet opgenomen. Het UU-programma Diversiteit brengt zelf jaarlijks intern verslag uit, daarnaast is het onderwerp diversiteit en inclusie opgenomen in het algemene UU Jaarverslag.

VERANTWOORDING

Het Programma Duurzaamheid is verantwoordelijk voor deze rapportage en bijbehorende monitoring en evaluatie van doelstellingen, waarbij de Programmamanager verantwoording aflegt aan de vicevoorzitter van het College van Bestuur en aan een Stuurgroep met daarin:

- Prof. mr. Annetje Ottow, vicevoorzitter College van Bestuur;
- Drs. Leon van de Zande, Directeur Bestuursdienst;
- Drs. Fiona van 't Hullenaar, vertegenwoordiger namens de directeuren bedrijfsvoering;
- Prof. dr. Merel Soons, vertegenwoordiger vanuit het onderzoek.

Het Programma Duurzaamheid nodigt stakeholders uit om vragen en opmerkingen over duurzaamheid en dit rapport te richten aan duurzaamheid@uu.nl.

GRI Index

GRI Code		Referentie DV=duurzaamheidsverslag JV=jaarverslag	Toelichting
GRI 102: ALGEMENE INDICATOREN			
1. Organisatie profiel			
102-1	Naam van de organisatie	Cover (DV)	
102-2	Voornaamste merken, producten en/of diensten	Universiteit Utrecht: profiel en kerncijfers (JV)	
102-3	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie	Colofon (JV)	
102-4	Het aantal landen waar de organisatie actief is	Universiteit Utrecht: profiel en kerncijfers (JV)	
102-5	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	Colofon (JV)	
102-6	Afzetmarkten	Universiteit Utrecht: profiel en kerncijfers	
102-7	Omvang van de verslaggevende organisatie	Kerncijfers (onder Universiteit Utrecht: profiel en kerncijfers)	
102-8	Samenstelling medewerkersbestand	Bijlage 4: Personeelscijfers (JV)	
102-9	Omschrijving van de toeleveringsketen van de organisatie	Universiteit Utrecht: profiel en kerncijfers (JV)	
102-10	Significante veranderingen voor de organisatie en de keten	Voorwoord van het College van Bestuur	
102-11	Uitleg over de toepassing van het voorzorgsprincipe door de verslaggevende organisatie	Hoofdstuk 7: Risicobeheersing (JV)	
102-12	Extern ontwikkelde economische, milieu gerelateerde en sociale handvesten, principes die door de organisatie worden onderschreven	Strategische thema's en hubs (onder Hoofdstuk 1. Onderzoek) (JV)	
102-13	Lidmaatschappen van verenigingen (zoals brancheverenigingen) en nationale en internationale belangenorganisaties	Bijlage 1: Prijzen en onderscheidingen	
2. Strategie			
102-14	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie	Voorwoord van het College van Bestuur (JV)	
3. Ethiek en integriteit			
102-16	Beschrijving van de door de organisatie gehanteerde waarden, principes, standaarden en gedragsnormen, zoals een gedragscode.	Kernwaarden (onder Universiteit Utrecht: profiel en kerncijfers) (JV)	
4. Bestuur			
102-18	De bestuursstructuur van de organisatie	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	

GRI Code		Referentie DV=duurzaamheidsverslag JV=jaarverslag	Toelichting
5. Stakeholder Engagement			
102-40	Lijst van groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
102-41	Werknemers onder een collectieve arbeidsovereenkomst		Alle medewerkers van de Universiteit Utrecht zijn lid van een CAO
102-42	Uitgangspunten voor de inventarisatie en selectie van belanghebbenden	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
102-43	Wijze waarop belanghebbenden worden betrokken	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
102-44	Belangrijkste onderwerpen en vraagstukken die uit het overleg met belanghebbenden naar voren zijn gekomen	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
6. Reporting practice			
102-45	Overzicht van alle ondernemingen die in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen en die niet onder dit verslag vallen	Hoofdstuk 76. Financiën (JV)	
102-46	Proces voor het bepalen van de inhoud en specifieke afbakening van het verslag en hierbij gehanteerde uitgangspunten	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
102-47	Materiële onderwerpen die tijdens het proces ter bepaling van de inhoud van het verslag zijn vastgesteld	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
102-48	Gevolgen van een eventuele herformulering van informatie die in een eerder verslag is verstrekt en de redenen voor deze herformulering		Er hebben zich geen significante herformuleringen van informatie voorgedaan
102-49	Wijzigingen in de rapportage	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
102-50	Rapportageperiode		1 januari – 31 december 2019
102-51	Datum van het meest recente vorige verslag		15-jun-19
102-52	Verslaggevingscyclus	Samenvatting (DV)	Jaarlijks
102-53	Contactpersoon voor vragen over het verslag of de inhoud daarvan	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	

GRI Code		Referentie DV=duurzaamheidsverslag JV=jaarverslag	Toelichting
102-54	Claims omtrent het rapporteren in overeenstemming met de GRI Standards	Bijlage I: Toelichting Global Reporting Initiative en materialiteitsanalyse (DV)	
102-55	GRI Content Index	Bijlage II: GRI Index (DV)	
102-56	Beleid met betrekking tot assurance	Bericht van de Raad van Toezicht (JV)	
GRI 103: SPECIFIEKE INDICATOREN			
Maatschappelijk geëngageerde burgers opleiden - Duurzaamheid in Onderwijs & Onderzoek			
103 - 1-3	DMA	1. Duurzaamheid in onderwijs	
UU1	Aantal afgestudeerden in duurzaamheidsopleidingen	1. Duurzaamheid in onderwijs (DV)	
Verbinding onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering - Living Labs			
103 - 1-3	DMA	3. Living Labs (DV)	
UU2	Aantal living lab projecten	3. Living Labs (DV)	
Duurzame energievoorziening			
103 - 1-3	DMA	4. Energie (DV)	
302-4	Energie bespaard door maatregelen en dagelijks onderhoud	4.1 Energiebesparing - gebruik (DV)	
305-1/2/3/5	CO ₂ footprint	UU CO ₂ footprint rapportage 2019	
UU3	Hernieuwbare energie	4.2 Hernieuwbare energie (DV)	
UU4	Efficiënt gebruik fossiele brandstoffen	4.3 Efficiënt gebruik fossiele brandstoffen (DV)	
Afval			
103-1-3	DMA	5. Afval (DV)	
306-2	Totaal afval (in kg) en jaarlijkse ontwikkeling:	5. Afval (DV)	
Duurzame renovatie van gebouwen - Toekomstbestendige gebouwen			
103 - 1-3	DMA	6. Toekomstbestendige gebouwen (DV)	
UU5	Aantal gebouwen met 'BREAAAM-NL In Use' certificaat	6. Toekomstbestendige gebouwen (DV)	
UU6	BREAAAM-NL nieuwbouw en renovatie certificaten	6. Toekomstbestendige gebouwen (DV)	
Groene campus - Gebied			
103 - 1-3	DMA	7. Gebied (DV)	
UU7	Oppervlakte waterberging	7. Gebied (DV)	
UU8	Ontwikkeling biodiversiteit	7. Gebied (DV)	
UU9	Aantal groene verblijfsplekken die bijdragen aan ontmoeten en bewegen	7. Gebied (DV)	
Duurzame mobiliteit			
103 - 1-3	DMA	8. Mobiliteit (DV)	
UU10	Percentage auto's emissievrij	8. Mobiliteit (DV)	

GRI Code		Referentie DV=duurzaamheidsverslag JV=jaarverslag	Toelichting
UU11	Percentage medewerkers dat met de auto naar de uithof reist	8. Mobiliteit (DV)	
UU12	Aantal laadpalen op de uithof	8. Mobiliteit (DV)	
Bewuste Catering			
103 - 1-3	DMA	9. Catering (DV)	
UU13	Percentage reductie vleesproducten	9. Catering (DV)	
Duurzaam bewustzijn			
103 - 1-3	DMA	10. Duurzaam bewustzijn (DV)	
UU14	Percentage KPI's in jaarverslag waarop een positieve ontwikkeling te zien is	11. Overzicht ontwikkeling indicatoren (DV)	
UU15	Het social media bereik van Green Office Utrecht geeft een indicatie van de betrokkenheid van medewerkers en studenten bij het onderwerp duurzaamheid.	10. Duurzaam bewustzijn (DV)	
UU16	Aantallen vrijwilligers bij de Green Office, als indicatie van betrokkenheid van studenten.	10. Duurzaam bewustzijn (DV)	
Diversiteit en inclusie			
103 - 1-3	DMA	Diversiteit en inclusie (JV)	
UU17	Percentage vrouwelijke UHD's en hoogleraren		Hieronder is het percentage vrouwelijke wetenschappers werkzaam bij de UU in 2019 weergegeven. Promoveni: 50,7% Universitair Docent: 46,6% Universitair Hoofddocent: 36,7% Hoogleraar: 28,7%